

Локални акциони
план за младе Града
Сомбора за период од
2022. до 2025. године

Садржај

УВОД	2
ПРИОРИТЕТНЕ ОБЛАСТИ ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗА МЛАДЕ	21
I приоритет – ОБРАЗОВАЊЕ МЛАДИХ	22
II приоритет – ЗДРАВЉЕ И БЛАГОСТАЊЕ МЛАДИХ.....	33
III приоритет - СОЦИЈАЛНА ИНКЛУЗИЈА	46
IV приоритет - БЕЗБЕДНОСТ МЛАДИХ	54
V приоритет – ЗАПОШЉАВАЊЕ И ЗАПОШЉИВОСТ МЛАДИХ	61
VI приоритет – КУЛТУРА, СЛОБОДНО ВРЕМЕ И ИНФОРМИСАЊЕ МЛАДИХ	72
VII приоритет – ЕКОЛОГИЈА	80
VIII - ПРИОРИТЕТ МЕХАНИЗМИ ОДРЖИВОСТИ	87
Пројекција средстава потребних за реализацију активности по приоритетима.....	89

УВОД

Законом о младима Републике Србије уређују се мере и активности које предузимају Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе, а које имају за циљ унапређивање друштвеног положаја младих и стварање услова за остваривање потреба и интереса младих у свим областима које су од интереса за младе.

У закону о младима јасно су дефинисане следеће ставке:

- 1) омладина или млади су лица од навршених 15 година до навршених 30 година живота;
- 2) субјекти омладинске политике су: Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе као носиоци омладинске политике, установе, удружења која спроводе омладинске активности и други субјекти који учествују у спровођењу омладинске политике;
- 3) омладинске активности представљају различите активности у областима омладинског сектора које спроводе млади или субјекти омладинске политике и које су усмерене ка унапређивању положаја младих и њиховом оснаживању за активно учешће у друштву на личну и друштвену добробит;
- 4) омладински рад представља онај део омладинских активности које се организују са младима и за младе, заснивају на неформалном образовању, одвијају у оквиру слободног времена младих и предузимају ради унапређивања услова за лични и друштвени развој младих у складу с њиховим потребама и могућностима и уз њихово добровољно учешће;
- 5) неформално образовање младих јесте скуп организованих и младима прилагођених образовних активности које нису предвиђене системом формалног образовања, заснованих на потребама и интересовањима младих, принципима добровољног и активног учешћа младих у процесу учења и промоцији демократских вредности, кроз које млади стичу компетенције неопходне за развој личних потенцијала, активно учешће у друштву и бољу запошљивост.

Национална стратегија за младе је документ који, на предлог Министарства, доноси Влада, којим се уређује нарочито: активно учешће младих у друштвеном животу, обезбеђивање остваривања права младих на једнаке шансе, информисање младих,

подстицање и вредновање толеранције, демократије, изузетних постигнућа младих, подстицање и развијање формалног и неформалног образовања, подстицање и стимулисање запошљавања и samozapošljavanja младих и омладинског предузетништва, унапређивање безбедности младих, одрживог развоја и здраве животне средине, очување и унапређивање здравља младих и друге активности и области од значаја за младе.

Национална стратегија за младе представља системска решења значајних питања у областима живота младих у Републици Србији, као дугорочни план развоја. У том смислу, стратегија представља скуп идеја, мишљења и конкретних активности креираних зарад постизања општих и специфичних циљева у свим областима од значаја за младе (нпр. у области здравља младих, активног учешћа младих у друштву итд). Основни циљ Националне стратегије је системско унапређивање положаја младих у друштву. У њој се посебно истиче да је неопходно да друштво брине о остваривању бољег положаја младих, како зарад њихове сопствене добробити, тако и зарад добробити друштва. За координацију (развоја, реализације и вредновања) Националне стратегије одговорно је ресорно министарство за младе и Влада РС, а за њену реализацију и вредновање сви субјекти омладинске политике Р. Србије.¹

Финансирање потреба и интереса младих у јединици локалне самоуправе врши се у складу са интересима и потребама јединице локалне самоуправе и њеним економским могућностима, и то за:

- 1) подстицање младих да активно учествују у друштвеним токовима кроз афирмацију и подршку омладинским активностима, омладинском раду и неформалном образовању на територији јединице локалне самоуправе;
- 2) подстицање удружења младих, удружења за младе и савеза да учествују у спровођењу омладинске политике, укључујући изградњу капацитета удружења младих, на територији локалне самоуправе;
- 3) оснивање и рад канцеларије за младе, клубова за младе, омладинских центара и др.;

¹ Кровна организација младих Србије „Речник омладинске политике“

- 4) активности установа преко којих се остварује јавни интерес у областима омладинског сектора, а које су основане од стране локалне самоуправе;
- 5) обезбеђивање услова за учешће младих у изради и спровођењу локалног акционог плана за младе;
- 6) стварање услова за активно и квалитетно провођење слободног времена младих, бављење спортом, неговање здравих и безбедних стилова живота, спровођење волонтерских активности, организацију обука, семинара и манифестација од значаја за запошљавање и усавршавање младих, као и за потребе младих у области културе;
- 7) подршку активностима и пројектима којима се подстиче одрживи развој и заштита животног окружења.

Надлежни орган јединице локалне самоуправе ближе уређује услове и начин доделе средстава из буџета јединице локалне самоуправе, односно одобрења пројеката за задовољавање потреба младих на територији јединице локалне самоуправе и начин јавног објављивања података о предложеним програмима и пројектима за финансирање, одобреним програмима и пројектима и реализацији одобрених програма и пројеката.

Град Сомбор финансирање пројеката у области младих годинама спроводи путем Јавног конкурса за реализацију актуелног Локалног акционог плана за младе који се расписује једном годишње. Сваке године Град Сомбор тежи да у оквиру буџета у области Развој омладинске политике обезбеди већа средства за реализацију поменутог Јавног конкурса и за 2022. годину буџет за реализацију Јавног конкурса износи 5.500.000,00 динара.

Канцеларија за младе је део градске/општинске управе задужен за координацију локалне омладинске политике у свим областима од значаја за младе, а у складу са специфичним потребама своје друштвене заједнице. Канцеларија за младе осигурава и ствара повољно окружење за институционални развој омладинске политике на локалном нивоу такође координира тј. умрежава релевантне актере, координира изградњом капацитета удружења младих и за младе и неформалних група младих на локалном нивоу, прикупља средства, повезује секторске политике на локалном нивоу и осигурава спровођење Локалног акционог плана за младе, који је кључни документ за спровођење

омладинске политике на локалном нивоу. У случају да не постоје изграђени капацитети за спровођење Локалног акционог плана за младе од стране релевантних актера, Канцеларија за младе може да пружа услуге усмерене на изградњу ових капацитета удружењима младих и за младе, као и неформалним групама младих.

На препоруку Министарства омладине и спорта Републике Србије, Канцеларија за младе Града Сомбора основана је 15. октобра 2008. године и део је Одељења за друштвене делатности. Канцеларија за младе се налази у згради бившег Дома омладине, Венац Радомира Путника 2.

Делокруг послова који обавља Канцеларија за младе:

- Планирање, спровођење и праћење развоја омладинске политике на локалном нивоу;
- Иницирање и праћење спровођења Локалног акционог плана за младе;
- Успостављање и одржавање сарадње са свим релевантним партнерима, њихово умрежавање, комуникација и међусобна координација;
- Подстицање активизма младих, комуникација са младима, удружењима младих и за младе;
- Пружање подршке раду Савета за младе;
- Управља Омладинским клубом;
- Иницира припрему, припрема и реализације пројекте и учешће града у програмима и пројектима за младе;
- Администрира Јавни позив за реализацију Локалног акционог плана за младе и Локалног акционог плана за децу.

Савет за младе је саветодавно тело које подстиче и усклађује активности у вези са развојем, остваривањем и спровођењем омладинске политике и предлаже мере за њено унапређивање. Савет за младе чине представници органа управе у чијем делокругу су области од интереса за младе, удружења и савеза, канцеларија за младе и угледни стручњаци. Савет за младе постоји на националном, покрајинском и локалном нивоу. Покрајински савет за младе се назива још и регионални, а савет за младе јединице локалне самоуправе познатији је под називом локални савет за младе. Најмање једну трећину савета за младе на националном нивоу чине представници младих из редова удружења и савеза, а

за локалне савете за младе препорука Сталне конференције градова и општина (СКГО) је да млади чине 50% чланства. Савети за младе оснивају се као саветодавна тела скупштина општина/ градова/покрајине/ републике, где се доносе најважније одлуке, али и при градским/општинским већима, односно владама. На овај начин млади су укључени у доношење важних одлука попут иницирања пројеката и програма од значаја за младе, усвајања буџета, стратегија и планова, а на локалном нивоу и програма рада и извештаја КЗМ и/ или установа за младе, културе, домова омладине и слично. Савет за младе даје мишљење о свим питањима од значаја за младе.

Савет за младе Града Сомбора саветодавно је тело Скупштине Града Сомбора. Његове су надлежности уско везане за креирање омладинске политике на локалном нивоу, саветовање скупштине у одлукама које се тичу младих и подстицање пројеката и програма из области рада са младима. Савет за младе броји укупно 11 чланова. Чланови Савета бирају се на период од 4 године, са могућношћу реизбора. Први Савет за младе Града Сомбора је конституисан 16. децембра 2008. године.

У складу са Статутом Града Сомбора, Савет за младе:

- 1) иницира и учествује у изради локалне омладинске политике у области образовања, спорта, коришћења слободног времена, повећања запослености, информисања, активности учешћа, обезбеђивању једнаких шанси, здравства, културе, равноправности полова, спречавању насиља и криминалитета, приступа правима, одрживог развоја и животне средине и другим областима од значаја за младе;
- 2) учествује у изради посебних локалних акционих планова, програма и политика у сагласности са Националном стратегијом за младе и прати њихово остваривање;
- 3) даје мишљење о питањима од значаја за младе и о њима обавештава органе Града;
- 4) даје мишљење на нацрте прописа и одлука које доноси Скупштина у областима значајним за младе;

5) усваја годишње и периодичне извештаје о остваривању локалне омладинске политике и локалних акционих планова и програма за младе и подноси их Скупштини, Градоначелнику и Градском већу;

6) иницира припрему пројеката или учешће Града у програмима и пројектима за младе у циљу унапређења положаја младих и обезбеђења остваривања њихових права која су у надлежности Града;

7) подстиче сарадњу између Града и омладинских организација и удружења и даје подршку реализацији њихових активности;

8) подстиче остваривање међуопштинске сарадње која се односи на омладину и о томе обавештава органе Града;

9) даје мишљење о предлозима пројеката од значаја за младе који се делимично или потпуно финансирају из буџета Града, прати њихово остваривање и даје своје мишљење надлежном органу Града.

Скупштина града Сомбора је на седници одржаној 02.10.2020. године именовала Савет за младе.

Именовано је свих 11 чланова Савета, чиме је ово радно тело скупштине у целости формирано.

Чланови Савета за младе:

1. Др Далибор Форгић, за председника;
2. Дејан Ђурковић, за члана из реда одборника;
3. Дејан Тадић, за члана из реда одборника;
4. Иштван Штефко, за члана из реда грађана;
5. Мирјана Филиповић, за члана из реда грађана;
6. Даница Клипа, за члана из реда грађана;
7. Дејан Ђорђић, за члана из реда грађана;
8. Кристина Ђуришић, за члана из реда грађана;

9. Горан Милић, за члана из реда грађана;
10. Лазар Зубовић, за члана из реда грађана;
11. Јана Голубовић, за члана из реда грађана.

Омладински клуб (енгл. youth club) је место/простор где се млади окупљају и проводе слободно време, а у којем се спроводе различити програми, пројекти и активности омладинског рада који подстичу њихов лични и социјални развој. Младима се пружају могућности да постану активни партнери у развоју друштва. Све активности су развојног и процесног карактера, а одржавају се под директном супервизијом компетентних омладинских радника/ца. Омладински клуб може бити вођен од стране удружења младих и за младе, локалне самоуправе, школе, цркве или релевантне институције. Разлика између омладинског центра и омладинског клуба може се видети и у нивоу учешћа младих у процесима доношења одлука и спровођења активности. У омладинском центру, млади могу бити само „пасивни“ корисници услуга (нпр. учење страног језика, израда веб-сајтова итд), док у омладинском клубу они одлучују како ће клуб изгледати, које ће му бити радно време, учествују у креирању програма, брину о опреми, учествују у спровођењу активности уз супервизију омладинских радника/ца (млади музичари користе простор за вежбање и организовање концерата, млади уз подршку омладинских радника организују филмске вечери након којих се воде дискусије). Због овога млади имају развијенији осећај власништва над омладинским клубом него над центром, доживљавајући га као сопствени простор.²

Град Сомбор је 2015. године званично отворио Омладински клуб за младе који се налази на адреси Венац Радомира Путника 2. Поред младих, просторије и технички капацитети Омладинског клуба на располагању су и удружењима младих и за младе као подршка приликом спровођења активности за младе са територије Града Сомбора.

Локални акциони план за младе је кључни стратешки општински/градски документ који дефинише приоритетне области за младе и мере/активности које одговарају на специфичне потребе младих те средине. Локалним акционим планом обезбеђује се допринос

² Кровна организација младих Србије „Речник омладинске политике“

спровођењу циљева и приоритета Националне стратегије за младе на локалном нивоу, као и других секторских стратегија које утичу на живот младе особе. ЈЛС преко КЗМ покреће процес израде и усвајања документа ,који је у складу са документом на националном нивоу, укључујући све битне субјекте који се директно или индиректно баве младима у локалној средини. У интересу ЈЛС је да се овај процес спроводи у што ширем консултативном процесу.³

Локални акциони план за младе је стратешки документ Града Сомбора у склопу којег су одређени приоритети, циљеви и активности у области унапређења положаја младих са подручја Града Сомбора у периоду 2022-2025. године. Локални акциони план за младе креиран је примарно на основу резултата истраживања које је реализовао Сомборски едукативни центар током друге половине 2021. године.

Град Сомбор је Одлуком о буџету за 2021. годину определио 500.000,00 динара за израду Локалног акционог плана за младе у циљу израде документа који ће допринети побољшању положаја младих на локалном нивоу. У складу са поменутом одлуком Град Сомбор је расписао Јавни конкурс за израду Локалног акционог плана за младе који је био намењен искључиво удружењима младих и за младе.

У складу са текстом Јавног Конкурса удружења младих и за младе који су конкурисали били су у обавези:

- 1) да спроводе активности и да им је седиште на подручју Града Сомбора, те да су регистрована у складу са Законом о удружењима („Службени гласник РС“ бр. 51/09 и 99/11-др. закон) односно да испуњава критеријуме прописане посебним законима, подзаконским актима који регулишу области из којих се конкурс расписује;
- 2) да нису у поступку ликвидације или под привременом забраном обављања делатности;
- 3) да су оправдали средства која су им у претходним годинама додељена из буџета Града по било ком основу;
- 4) да је у статуту удружења недвосмислено наведен рад са младима;

³ Кровна организација младих Србије „Речник омладинске политике“

- 5) да удружење има искуства у изради локалних политика;
- 6) да имају минимум пет година искуства у креирању и реализацији програма и активности за младе.

Поред наведених услова Јавни конкурс је садржао и јасне критеријуме којима се водила Комисија за реализацију Јавног конкурса за израду Локалног акционог плана за младе при одлучивању о додели средстава:

- 1) 20 бодова за капацитет носиоца пројекта, предложене квалификације и референце пројектног тима усклађене са предложеним циљевима, резултатима и активностима пројекта, обезбеђено адекватно партнерство са другим организацијама у реализацији пројекта;
- 2) 10 бодова за искуство у изради политика на локалном нивоу, као и у реализацији пројеката и програма за младе;
- 3) 30 бодова за усклађеност планираних активности с циљевима и очекиваним резултатима и циљном групом, разрађеност и изводљивост плана реализације програма или пројекта, остваривост планираних резултата и мерљивост индикатора;
- 4) 20 бодова за значај промене која се очекује након примене пројекта;
- 5) 20 бодова за економску оправданост предлога буџета у односу на циљ и пројектне активности, прецизно и детаљно приказан наративни буџет пројекта који објашњава усклађеност предвиђеног трошка са пројектним активностима.

Одлуку о одабиру пројекта УГ „Сомборског едукативног центра“ - „Креирајмо Локални акциони план за младе у Сомбору“ од стране Комисије, усвојило је и Градско веће Града Сомбора те овластило Градоначелника Града Сомбора да донесе Решење о расподели средстава за израду Локалног акционог плана за младе, као и да закључи Уговор са удружењем које је остварило право на доделу средстава.

Локални акциони план за младе реферише се на следеће националне и локалне документе:

- Закон о младима;
- Национална стратегија за младе;

- Локални акциони план за младе за период 2017. до 2021. године;
- Локални акциони план за децу за период 2021. до 2023. године;
- Акциони план политике за младе у АП Војводини за период 2015-2020. године;
- Локални акциони план за социјално укључивање Рома и Ромкиња Града Сомбора за период 2021. до 2023. године;
- Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период од 2016. до 2025. године;
- Стратегија за смањење сиромаштва у Србији;
- Стратегија јавног здравља у Републици Србији 2018-2026. године;
- Стратегија за превенцију и заштиту деце од насиља за период од 2020. до 2023. године;
- Актуелно стање на подручју Града Сомбора (подаци Градске управе, институција и организација);
- Закључци и препоруке истраживања спроведеног у другој половини 2021. године за потребе израде Локалног акционог плана за младе.

ИСТРАЖИВАЊЕ О ПОЛОЖАЈУ И ПОТРЕБАМА МЛАДИХ НА ПОДРУЧЈУ ГРАДА СОМБОРА

За потребе реализације истраживања о положају и потребама младих на подручју Града Сомбора, Сомборски едукативни центар је формирао радну групу за креирање истраживачких инструмената. Радну групу су чинили: Ивана Бараћ (педагог), Ружица Ракинић (специјални педагог) и доц. др Дејан Ђорђић (педагог и методолог истраживања).

Радна група је креирала упитник прилагођен профили циљних група, као и сет питања за фокус групе.

Квантитативно истраживање:

Квантитативни део истраживања спроведен је путем анкетног истраживања на узорку младих узраста од 15 до 30 година. Инструменти су у себи садржавали питања отвореног типа, питања затвореног типа и питања комбинованог типа.

У склопу квантитативног истраживања обухваћено је **300 младих узраста од 15 до 30 година** (106 мушких испитаника и 194 женска испитаника)

Квалитативно истраживање:

У склопу квалитативног истраживања реализоване су три фокус групе. Првом фокус групом били су обухваћени представници институција, друга фокус група била је састављена од младих, док су трећу фокус групу чинили представници удружења, младих и институција заједно.

Статистичка обрада података и креирање препорука:

Након имплементације квалитативног и квантитативног истраживања, доц. др Дејан Ђорђевић (педагог и методолог истраживања) урадио је статистичку обраду података квантитативног дела истраживања.

Након обраде квантитативних података доц. др Дејан Ђорђевић је креирао сет препорука на основу статистичке анализе података и транскрипта фокус групних интервјуа. Сет препорука је коришћен као полазна основа за дефинисање специфичних циљева и активности садржаних у ЈАП-у за младе.

Истраживање је спроведено у другој половини 2021. године.

РАДНА ГРУПА ЗА ИЗРАДУ ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗА МЛАДЕ

Након спроведеног истраживања, Градоначелник Града Сомбора је именовао Радну групу за израду Локалног акционог плана за младе од 11 чланова који су креирали Локални акциони план за младе за период од 2022. до 2025. године у складу са резултатима истраживања, анализом тренутног стања, те прикупљеним информацијама од релевантних институција на територији Града Сомбора.

Чланови Радне групе за израду Локалног акционог плана за младе за период од 2022. до 2025. године:

1. Бојана Нешовић, председница;
2. Доц. др Дејан Ђорђевић, заменик председнице;
3. Данило Богдановић, члан;
4. Срђан Влашкалић, члан;
5. Стаменка Судар, чланица;
6. Кристина Ђуришић, чланица;

7. Даница Клипа, чланица;
8. Мирела Иванковић, чланица;
9. Милош Алексић, члан;
10. Зорица Голубовић, чланица;
11. Марија Јерковић, чланица.

Чланови Радне групе имали су укупно осам састанака на којим су радили на креирању документа и један састанак након јавне расправе документа на којима су спрам добијених сугестија сачинили Локални акциони план за младе Града Сомбора за период од 2022. до 2025. године.

ЦИЉНЕ ГРУПЕ ЛАП-а ЗА МЛАДЕ

Закон о младима дефинише да омладина или млади су лица од навршених 15 година до навршених 30 година живота;

ЛАП је усмерен ка младима са подручја Града Сомбора, са посебним освртом на младе из осетљивих група: млади са сметњама у развоју, млади са инвалидитетом, млади угрожени сиромаштвом, млади без родитељског старања, млади из једнородитељских породица, млади оболели од тешких и/или ретких болести, млади који живе у насељеним местима, млади која су корисници права и услуга у систему социјалне заштите, млади припадници ЛГБТИ популације, млади који су мигранти и избеглице, млади у сукобу са законом, млади жртве насиља, млади са искуством насиља, млади са поремећајима у понашању, млади из породица у којима су чланови у сукобу са законом, осуђени/на извршењу казне, као и млади која припадају различитим националним, верским, религијским и етничким мањинским групама односно заједницама.

ГРАД СОМБОР – ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ И ДЕМОГРАФСКИ ПОДАЦИ⁴

Град Сомбор простире се на укупној површини од 1.216 км² а према попису становништва из 2011. године има укупно 85.903 становника. Састоји се од градског насеља Сомбор са 14 салашких насеља, која су посебна особеност овога краја, укупне површине

⁴ Подаци преузети из публикације Град Сомбор – профил заједнице <https://www.sombor.rs/o-somboru/profil-zajednice/>

289 км² и 47.623 становника, и још 15 насељених места укупне површине 927 км² и 38.280 становника.

Географски положај

Град Сомбор налази се на крајњем северо-западу Републике Србије. Територија Града се граничи са суседним државама Републиком Хрватском и Републиком Мађарском. Западна граница, према Републици Хрватској још није утврђена, јер је граница била дефинисана матицом Дунава. Како је током векова Дунав мењао своје корито, а граница задржана на првобитној траси, тако се она само делимично поклапа са данашњим коритом Дунава. Северна граница Града Сомбора је према Републици Мађарској. Источна граница Града Сомбора је према општинама Суботица и Бачка Топола, југоисточна према општини Кула, а јужна и југозападна према општинама Озаци и Апатин.

Град Сомбор простире се на 17 катастарских општина и то: Растина, Алекса Шантић, Гаково, Бачки Брег, Телечка, Сомбор, Дорослово, Колут, Риђица, Светозар Милетић, Станишић, Бачки Моноштор, Стапар, Бездан, Кљајићево и Чонопља. Укупна површина општина је 117,722 ха 36 ари 90 м², а просечна величина катастарске општине износи 71,53 км².

Становништво

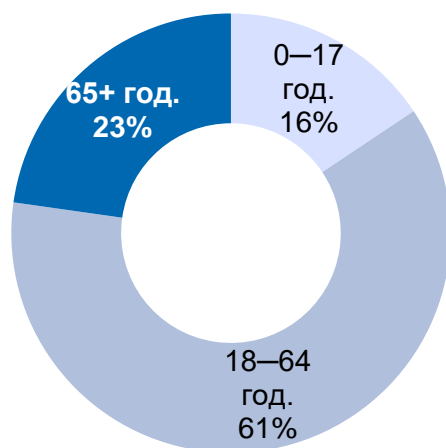
Према попису из 2011. године, Град Сомбор има 85.903 становника. Број становника на крају XX века има тренд раста, са изузетком 1991. године када је стопа раста броја становника била негативна (-3,09) и знатно мања од стопе раста на нивоу Западнобачког округа и Републике Србије. Завод за јавно здравље Сомбор у својој Анализи здравственог стања становништва Општине Сомбор за 2019. годину наводи да је процењени број становника средином 2018. године износио 79.437 становника. У периоду од 2011. до наведене анализе 2018. године број становника је смањен чиме је настављен неповољан вишегодишњи тренд смањења броја становника.

Становништво према типу насеља

По последњим валидним резултатима, са пописа спроведеног 2011. године, структуру становништва према типу насеља чини градско становништво са укупно 59,44% и остало становништво 40,56%.

Витално- демографске карактеристике

Процењени број становника средином 2019 године износио је на подручју општине Сомбор 78472. У односу на попис становништва из 2011 године, када је на овом подручју живело 85903 становника, популација је смањена за 7431 становника. Тиме је настављен тренд сталног смањења броја становника у нашој општини.



Графикон Становништво по старосним групама у 2020. години

Једну од основних демографских карактеристика нашег становништва представља изражен процес старења.

Зрелост становништава је индикатор који представља процентуално учешће особа старијих од 65 година у укупној популацији (становништво је врло старо ако је зрелост већа од 10%). Према подацима за 2019 годину старосна структура становништва општине Сомбор одговара регресивном биолошком типу где учешће добне групе старијих од 65 година износи 22,38%.

Просечна старост која премашује 30 година означава дубок процес старења популације а просечна старост становништва општине Сомбор износи 44,91 година.

Најзначајнија одредница високе просечне старости становништва свакако је смањење удела младих уз сталан пораст популације старије животне доби. На подручју општине Сомбор и Западно-бачког округа у целини бележи се стално смањење учешћа млађих од 15 година у укупном становништву, док се повећава број особа старости 50 и више година.

Очекивано трајање живота на рођењу један је од најзначајнијих индикатора здравственог стања становништва, нарочито за међународна поређења. На подручју општине Сомбор овај показатељ за мушку новорођенчад износи 71,7 а за женску 76,9 година.

Трендови у природном кретању становништва

Као динамична појава становништво се стално мења па природно кретање подразумева промене у укупном броју становника, као резултат рађања (наталитет) и умирања (морталитет). Природно кретање становништва је основни фактор који утиче на формирање старосне структуре. На овај облик кретања становништва утичу наследни и социјално-економски фактори, обољевање, склапање и разводи бракова, развој здравствене службе као и други чиниоци.

Становништво општине Сомбор сврстава се у категорију веома старог а неповољна демографска кретања главни су разлог пада стопе природног прираштаја.

Становништво према брачном стању

Од укупног броја становника Града Сомбора старијих 15 и више година (74.780) већина (53,46%) се налази у брачној заједници. Велики проценат (27,56%) чине самци,

неожењени мушкарци или неударе жене. Ова појава евидентна је у руралним подручјима на нивоу читаве Републике Србије, па и у Граду Сомбору. Мушки део популације остаје и привређује у домаћинству насељеног места, док женски део тежи урбаним срединама и пресељава се у град.

Старосна структура становништва

У Граду Сомбору, према званичним статистичким подацима из 2011. године, живи 41.628 мушкараца (или 48,46%) и 44.275 жена, односно 51,54% од укупне популације од 85.903 становника. Од укупног броја становника 47.623 представља житеље самог града (урбаног становништва 55,44%), док други део од 38.280 становника чине становништво у насељеним местима (44,56%). Становништво града је старачко јер је 14,82% становника млађе од 15, а 37,31% становника је старије од 50 година. Просечна старост становништва је 41,0 година (мушкарци 39,1 а жене 42,7), с тим што су житељи насељених места (41,7) нешто старији од истих у граду (40,3). У свим старосним групама до 49 година мушкарци су заступљенији. У старосној групи од 35 до 39 година учешће жена и мушкараца је уједначено, док је у свим осталим старосним групама од 50 година и више учешће жена веће. Највећи број становника се налази у старосној групи од 50 до 54 године (8,08%).

Становништво према старосним групама и полу, 2019–2020.					
	2019			2020	
	Ж	М		Ж	М
Млади старости 15–18 година (узраст средње школе)	1536	1573		1524	1581
Деца и млади старости 0–17 година	6003	6331		5870	6236
Број младих (15–29 година)	5952	6416		5837	6280
Извор: Витална статистика, РЗС					

Полна структура становништва

У Граду Сомбору је број женског становништва за 3,08% већи од броја мушког становништва. Слична разлика (2,44%) уочљива је и на нивоу округа и на нивоу региона Војводине (2,72) док је на нивоу Републике Србије (2,62%). Од укупног броја становника од 85.903 у Сомбору живи 44.275 женског и 41.628 мушког становништва.

Етничка структура становништва

Град Сомбор је етнички изразито шаролик и у њему је регистрована чак 21 националност. Од укупног броја становника, 54.370 (63,29%) се изјаснило да је српске националности, 9.874 мађарске (11,49%), 7.070 хрватске (8,3%), 2.058 буњевачке (2,40%), 541 црногорске, 852 југословенске, 118 албанске, 22 бошњачке, 31 бугарске, 67 горанске, 171 македонске и 91 муслиманске националности, али су регистровани и Немци (494), Роми (1015), Румуни (89), Русини (62), Словаци (117), Словенци (74) и Украјинци (23).

Структура становништва према вероисповести

Највећи број становника Града Сомбора је српске националности, отуда је преовлађујућа хришћанска религија православне вероисповести (61,31%). Хришћанство католичке вероисповести заступљено је у 28,07%, док је протестантска вероисповест заступљена са 0,49%. Процент у висини 10,13 чине друге вероисповести и лица која верски нису опредељена.

Структура становништва према матерњем језику

Најзаступљенији матерњи језик на подручју Града Сомбора јесте српски (80,50%), затим следе мађарски (10,64%) и хрватски (2,31%) док је у најмањем проценту заступљен бугарски (0,01).

Образовна структура становништва

Од укупног броја становништва Града Сомбора старијег од 15 година највише је оних са средњом школом 38.052, затим оних са основном школом 17.728, високо образованих (висока и виша школа) је 9.354 док је без основне школе 9.543 особе. На основу података о компјутерској писмености уочава се да је од укупног броја испитаника (74.780) рачунарски образовано око 47,4%, а потпуно компјутерски неписмено 52,5% лица.

Домаћинства и породице

У Граду Сомбору је према статистичким подацима из 2011. године постојало 31.730 домаћинстава са просечно 2.7 чланова. Највећи број домаћинстава је са два члана (8.686). Овај број прате домаћинства са по једним чланом (7.644), затим следе домаћинства са по три члана (6.338) и домаћинства са четири члана (5.629). Најмање је домаћинстава у 2011. години било је са 6 и више чланова (2.071).

Миграције становништва

Досељеници на подручје Града Сомбора чине 43,50%, док становници који од рођења станују у истом месту чине 56,50% од укупног броја становника, што је у односу на претходни попис из 2002. године повећање од 2% становништва који од рођења станују у истом месту. Највећи број лица (10.408) досељен је у периоду од 1991-2002. године што представља последицу ратних збивања на територији бивше Југославије. Велики број становника досељен је и у периоду 1946 -1960. године (16.909) што представља 8,63% укупног броја становника Сомбора.

Највећи број становништва који се доселио у протеклих десет година из других делова Републике Србије у Град Сомбор био је из другог насеља исте општине (1.879), док је убедљиво највећи број становника, када су у питању досељеници из бивших република СФРЈ, у протеклих десет година у Град Сомбор било из Републике Хрватске (311) што уједно представља и драстично смањење досељеника у односу на протеклих 30 година (11.809).

Дневне миграције

Према подацима за 2011. годину, Град Сомбор има укупно 7.767 дневних миграната од којих 5.298 или 69,21% јесу дневни мигранти који обављају занимање, док су остали, то јест њих 2.469 (31,78%) ученици/студенти који се само школују у Сомбору. Од укупног броја ученика/студената који се школују у Граду Сомбору и путују из осталих насеља долази 1.845 ученика/студената.

Природно кретање становништва

Према подацима Завода за јавно здравље Сомбор у својој Анализи здравственог стања становништва Општине Сомбор за 2019. годину истиче се да се у природном кретању становништва наставља одржавање високих вредности опште стопе морталитета и неповољних вредности стопе наталитета. Према подацима за 2018. годину стопа наталитета износила је на подручју општине Сомбор 7,3/1000, а општа стопа морталитета 17,2/1000 становника. Као резултат оваквих догађаја, стопа природног прираштаја у 2018. години износила је -9,9/1000 становника.

УДРУЖЕЊА СА ПОДРУЧЈА ГРАДА СОМБОРА КОЈА СЕ БАВЕ ПОБОЉШАЊЕМ ПОЛОЖАЈА МЛАДИХ

Удружења са подручја Града Сомбора која су током претходне три године реализовала активности које су значајно допринеле унапређењу положаја младих:

1. Црвени крст Сомбор Сомбор;
2. УГ „Сомборски едукативни центар“ Сомбор;
3. УГ Центар за развој образовања „ПЛАНЕТА“ Сомбор;
4. УГ „Уметнички студио Сомбор“ Сомбор;
5. УГ „Општински одбор Покрета горана“ Сомбор;
6. УГ „Подунав“ Бачки Моноштор;
7. УГ „Буњевачко коло“ Сомбор;
8. УГ „Бодрог“ Бачки Моноштор;
9. УГ „Удружење слепих Сомбор“ Сомбор;
10. УГ „Натура“ Бачки Брег
11. УГ „Центар за превенцију, едукацију и безбедност“ Сомбор;
12. УГ „Друштво подводних активности“ Сомбор
13. УГ Радио клуб „Никола Тесла“ Сомбор;
14. УГ Фонд за едукацију „Виварта Лила“ Сомбор;
15. УГ „Женска алтернатива“ Сомбор;
16. УГ Центар за индивидуални развој и унапређење друштва „Психозон“ Сомбор;
17. СУ „Студент“ Сомбор;

18. ХКУД „Владимир Назор“ Сомбор;
19. Удружење организација техничке културе, Сомбор;
20. УГ Центар за педагошке иницијативе, Стапар;
21. Удружење Немаца „Герхард“ Сомбор;
22. Центар за развој заједнице ЛИНК Сомбор;
23. Удружења Рома „Бели голуб“;
24. Удружење спортских риболоваца „Magic fish“ Сомбор;
25. Удружење омладине „Старт Кљајићево“;
26. СКУД „Извор“ Станишић
27. ГКУД „Сомбор“ Сомбор
28. СКУД „Ђурђевак“ Кљајићево
29. КУД „Вук Карацић“ Чонопља
30. ГКУД „Раванград“ Сомбор
31. ХКУД „Владимир Назор“ Станишић.

ПРИОРИТЕТНЕ ОБЛАСТИ ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗА МЛАДЕ

Радна група је дефинисала осам приоритетних области:

I приоритет - ОБРАЗОВАЊЕ МЛАДИХ

II приоритет – ЗДРАВЉЕ И БЛАГОСТАЊЕ МЛАДИХ

III приоритет - СОЦИЈАЛНА ИНКЛУЗИЈА

IV приоритет - БЕЗБЕДНОСТ МЛАДИХ

V приоритет – ЗАПОШЉАВАЊЕ И ЗАПОШЉИВОСТ МЛАДИХ

VI приоритет – КУЛТУРА, СЛОБОДНО ВРЕМЕ И ИНФОРМИСАЊЕ МЛАДИХ

VII приоритет- ЕКОЛОГИЈА

VIII приоритет - МЕХАНИЗМИ ОДРЖИВОСТИ

I приоритет – ОБРАЗОВАЊЕ МЛАДИХ

Све средње школе се налазе на територији Града и њих има укупно 7, као и Школа за основно образовање одраслих која међу полазницима има ученике који су у категорији младих и ШОСО „Вук Караџић“ са домом ученика.

1. Средња пољопривредно-прехрамбена школа,
2. Средња економска школа,
3. Средња техничка школа,
4. Средња школа „Свети Сава“,
5. Средња медицинска школа „Др Ружица Рип“,
6. Гимназија „Вељко Петровић“ и
7. Средња музичка школа „Петар Коњовић“,
8. Школа за основно образовање одраслих;
9. ШОСО са домом ученика „Вук Караџић“.

Највише ученика у први разред током 2020/2021. школске године уписано је Средњој техничкој школи (269 ученика), те у Средњој економској школи (173) и Гимназији „Вељко Петровић“ (161). Такође, планирано је да се 300 ученика из других општина упише у средње школе у Сомбору.

Највише ученика има Средња техничка школа (862 ученика), те Средња економска школа (601), Гимназија „Вељко Петровић“ (560), Средња медицинска школа „Др Ружица Рип“ (509), Средња школа „Свети Сава“ (373), Средња пољопривредно-прехрамбена школа (320) и Средња музичка школа „Петар Коњовић“ (82). Укупан број ученика је 3307.

У средњим школама су формиран различити образовни профили/смерови. Даље у тексту ће бити наведени смерови у свакој средњој школи са бројем ученика који се може уписати у школској 2020/2021. години на наведени образовни профил.

СРЕДЊА МЕДИЦИНСКА ШКОЛА „Др РУЖИЦА РИП“				
Подгоричка 9, 25000 Сомбор				
Смер/профил	Број редовних ученика	Број ванредних ученика	Трајање	Језик на ком се изводи настава
Фармацеутски техничар	30	0	4	Српски
Медицинска сестра - техничар	30	3	4	Српски
Физиотерапеутски техничар	30	0	4	Српски
Педијатријска сестра - техничар	30	0	4	Српски
Фармацеутски техничар	30	1	4	Мађарски

ГИМНАЗИЈА „ВЕЉКО ПЕТРОВИЋ“				
Доситеја Обрадовића 2, 25000 Сомбор				
Смер/профил	Број редовних ученика	Број ванредних ученика	Трајање	Језик на ком се изводи настава
Друштвено-језички смер	60	0	4	Српски
Природно-математички смер	60	0	4	Српски
Општи смер	30	0	4	Мађарски
Специјални смер за ученике са посебним способностима за рачунарство и информатику	20	0	4	Српски
Специјални смер за ученике са посебним способностима за географију и историју	20	0	4	Српски

СРЕДЊА ПОЉОПРИВРЕДНО-ПРЕХРАМБЕНА ШКОЛА				
Хаџи Светића 18, 25000 Сомбор				
Смер/профил	Број редовних ученика	Број ванредних ученика	Трајање	Језик на ком се изводи настава
Пољопривредни техничар	30	5	4	Српски
Ветеринарски техничар	30	5	4	Српски
Руковалац - механичар Пољопривредне технике	30	5	4	Српски
Пекар	15	3	3	Српски
Месар	15	3	3	Српски

СРЕДЊА ШКОЛА „СВЕТИ САВА“				
Подгоричка 7, 25000 Сомбор				
	Број редовних ученика	Број ванредних ученика	Трајање	Језик на ком се изводи настава
Техничар за заштиту животне средине	30	5	4	Српски
Техничар за индустријску фармацеутску технологију	30	5	4	Српски

Техничар дизајна одеће	30	5	4	Српски
Фризер	45	5	3	Српски
Педикир и маникир	15	5	3	Српски

СРЕДЊА ЕКОНОМСКА ШКОЛА				
Апатински пут 90, 25000 Сомбор				
Смер/профил	Број редовних ученика	Број ванредних ученика	Трајање	Језик на ком се изводи настава
Економски техничар	30	0	4	Српски
Пословни администратор	30	0	4	Српски
Финансијски администратор	30	0	4	Српски
Комерцијалиста	30	0	4	Српски
Конобар	15	5	3	Српски
Трговац	15	5	3	Српски
Кувар	30	5	3	Српски
Кувар	30	0	3	Мађарски
СРЕДЊА ТЕХНИЧКА ШКОЛА				
Трг Цара Лазара 4, 25000 Сомбор				
Смер/профил	Број редовних ученика	Број ванредних ученика	Трајање	Језик на ком се изводи настава
Техничар за компјутерско управљање	30	2	4	Српски
Машински техничар моторних возила	30	2	4	Српски
Електротехничар рачунара	30	2	4	Српски
Електротехничар енергетике	30	2	4	Српски
Техничар мехатронике	30	2	4	Српски
Електротехничар информационих технологија	30	2	4	Српски
Техничар друмског саобраћаја	30	2	4	Српски
Бравар	15	3	3	Српски
Аутомеханичар	15	3	3	Српски
Возач моторних возила	30	3	3	Српски

ШОСО СА ДОМОМ „ВУК КАРАЦИЋ“				
Радоја Домановића 98, 25000 Сомбор				
Смер/профил	Број редовних ученика	Број ванредних ученика	Трајање	Језик на ком се изводи настава
Цвећар вртлар	4	4	2	Српски
Манипулант у производњи биља	8	2	1	Српски

Бравар	4	4	3	Српски
МУЗИЧКА ШКОЛА „ПЕТАР КОЊОВИЋ“				
Венац Петра Бојовића 9, 25000 Сомбор				
Смер/профил	Број редовних ученика	Број ванредних ученика	Трајање	Језик на ком се изводи настава
Музички извођач- класична музика	8	0	4	Српски
Музички извођач – традиционална музика	8	0	4	Српски
Дизајнер звука	8	0	4	Српски

Измењени програм наставе и учења (ИОП-2) је израђен за 52 ученика средњих школа.

На територији Града функционише и **Педагошки факултет у Сомбору** који је у саставу **Универзитета у Новом Саду**. На Педагошком факултету у Сомбору има око 500 студената који похађају следеће смерове:

- I. **Основне академске студије:** дипломирани учитељ, дипломирани васпитач, дипломирани библиотекар.
- II. **Мастер академске студије:** мастер учитељ, мастер васпитач, мастер библиотекар.
- III. **Докторске академске студије:** докторске академске студије методике разредне наставе - природе, математике, информатике и физичког васпитања.

Број ученика који у текућој школској години завршавају средње школе (укључујући и СОШО) је 708. Планирано је да 300 ученика из других општина упише средње школе у Сомбору. Планирано је да средње школе у четворогодишњем трајању упише 864 ученика и да 270 ученика упише средње школе у трогодишњем трајању.

Од свих средњих школа у Сомбору једино Гимназија „Вељко Петровић“ има клуб за своје ученике, где ученици могу да квалитетно проведу своје слободно време.

Град Сомбор је у текућој школској години издвојио 35 стипендија за најбоље студенте у висини од 12000 месечно и 5 стипендија за ђаке генерације висини од 40% просечне плате (око 33.000 динара док су на студијама).

Од августа до октобра 2021. године у Граду и насељеним местима реализовано је истраживање које је за циљ имало да испита потребе младих. Младима је најбитније да им неформално образовање доприноси личном и социјалном развоју (66,7%), те да не изискује финансијске трошкове (35,7%), да се дешава у месту у коме живе (26,3%), да добију сертификат (24,3%) и да неко од њихових пријатеља иде са њима (12%). Слабо вреднују формално образовање, а везу и припадност разним групацијама виде као предуслов за запослење. Млади напомињу да су им потребни курсеви језика и разне ИТ обуке.

ПРИОРИТЕТ: ОБРАЗОВАЊЕ МЛАДИХ

Специфични циљ 1.: Подстицање волонтеризма и активизма младих путем неформално – образовних активности

Активност	Очекивани резултати	Индикатори	Носиоци/Партнери
1.1. Промоција постојећих бесплатних програма неформалног образовања за младе путем друштвених мрежа	Минимум 6 програма за младе промовисано путем друштвених мрежа Бесплатни програми за младе промовисани путем минимум 3 друштвене мреже Минимум 30 постова/чланака/објава на друштвеним мрежама	Број програма који су промовисани Број друштвених мрежа путем којих су програми промовисани Број постова/чланака/објава на друштвеним мрежама	Удружења Црвени крст Сомбор Образовне установе
1.2. Обуке младих на теме волонтеризма и активизма	Организовано минимум 6 обука за младе Минимум 60 младих учествовало на догађајима	Број организованих обука Број младих који су учествовали на обукама	Удружења Црвени крст Сомбор Сомбор
1.3. Организовање краткорочних и дугорочних волонтерских програма за младе	Организована минимум 3 краткорочна волонтерска програма Организована минимум 3 дугорочна волонтерска програма Минимум 50 младих укључено у дугорочне волонтерске програме	Број организованих волонтерских програма Број младих који су учествовали у програмима	Удружења Црвени крст Сомбор Сомбор

<p>1.4. Организација различитих видова неформално-образовних активности у селима</p>	<p>Реализовано минимум 2 активности у сваком селу Минимум 100 младих укључено у активности</p>	<p>Број реализованих активности Број младих који су учествовали</p>	<p>Удружења Црвени крст Сомбор</p>
<p>1.5. Спровођење активности путем којих се ученици и студенти оснажују за активну партиципацију ученичким и студентским парламентима</p>	<p>Реализовано минимум 3 активности Минимум 50 младих учествовало у активностима</p>	<p>Број реализованих активности Број младих који су учествовали у активностима</p>	<p>Удружења</p>

ПРИОРИТЕТ: ОБРАЗОВАЊЕ МЛАДИХ

Специфични циљ 2.: Унапређење компетенција младих путем неформално – образовних активности

Активност	Очекивани резултати	Индикатори	Носиоци/Партнери
2.1. Организовање бесплатних курсева страних језика за младе	Спроведено минимум 3 курса страних језика Минимум 30 младих учествовало на курсевима	Број спроведених курсева Број младих који су учествовали	Удружења
2.2. Курсеви у области информационо – комуникационих технологија	Спроведено минимум 6 курсева у области информационо – комуникационих технологија Минимум 60 младих учествовало у курсевима	Број спроведених курсева Број младих који су учествовали	Удружења
2.3. Обуке за младе на теме медијске писмености и развоја критичког мишљења	Спроведено минимум 3 обуке за младе на теме медијске писмености и развоја критичког мишљења Минимум 30 младих учествовало	Број спроведених обука Број младих који су учествовали	Удружења

ПРИОРИТЕТ: ОБРАЗОВАЊЕ МЛАДИХ

Специфични циљ 3.: Подстицање личног и социјалног развоја младих путем омладинског рада

Активност	Очекивани резултати	Индикатори	Носиоци/Партнери
3.1. Обуке за јачање компетенција особа које спроводе омладински рад	Спроведено минимум 6 обука Минимум 30 особа учествовало у обукама	Број реализованих обука Број учесника обука	Удружења Црвени крст Сомбор

3.2. Обуке за стручњаке који раде са младима	Сprovedено минимум 3 обуке Сprovedено минимум 3 тренинга Минимум 30 особа обучено	Број реализованих тренинга Број учесника	Удружења
3.3. Обуке за вршњачке едукаторе у областима од значаја за младе	Сprovedено минимум 3 обуке Минимум 30 особа обучено	Број реализованих обука Број учесника обука	Удружења Црвени крст Сомбор
3.4. Обуке намењене младима, представницима организација младих и организација за младе у области писања и реализације пројеката	Сprovedено минимум 3 обуке Минимум 30 особа обучено	Број реализованих обука Број учесника обука	Удружења

ПРИОРИТЕТ: ОБРАЗОВАЊЕ МЛАДИХ

Специфични циљ 4.: Подстицање интерсекторске сарадње међу релевантим актерима у области образовања младих

Активност	Очекивани резултати	Индикатори	Носиоци/Партнери
4.1. Организација међусекторских састанака заинтересованх страна у области образовања младих	Реализовано минимум 5 интерсекторских састанака заинтересованих страна Минимум 20 представника заинтересованих страна учествовало на састанцима	Број одржаних састанака Број учесника на састанцима	Удружења Образовне инситуције
4.2. Догађаји на којима се промовишу примери добре праксе међусекторске сарадње у области образовања младих	Реализовано минимум 5 догађаја Минимум 100 младих посетило догађаје	Број догађаја Број млади који су посетили догађаје	Удружења Образовне инситуције

ПРИОРИТЕТ: ОБРАЗОВАЊЕ МЛАДИХ

Специфични циљ 5.: Побољшање техничких услова за спровођење неформално – образовних програма и активности за младе

Активност	Очекивани резултати	Индикатори	Носиоци/Партнери
5.1. Адаптација простора у којима се спроводе неформално-образовне активности удружења за младе	Адаптирана минимум 2 градска објекта Објекти адаптирани у складу са стандардима приступачности	Број адаптираних објеката	Град Сомбор Удружења
5.2. Опремање простора у којима се спроводе неформално-образовне активности удружења за младе	Опремљена минимум 2 градска објекта	Број опремљених објеката	Град Сомбор Удружења

II приоритет – ЗДРАВЉЕ И БЛАГОСТАЊЕ МЛАДИХ

Процена здравствених потреба становништва, различитих популационих група, посебно према старости, полу, рањивости врши се на основу затеченог стања показаних резултата у коришћењу здравствене заштите и здравствених услуга као и на основу процене демографских, виталних и социјалних промена и на основу утицаја епидемиолошке ситуације на здравље. На процену врсте и обима здравствених потреба утичу и други фактори, као навике и понашање у вези са здрављем, вредновање здравља у традицији и култури становништва, самопроцена здравља, расположиви и доступни капацитети здравствене службе, осигурања и други фактори.

Потенцијалне здравствене потребе односе се на здраво становништво у области унапређења и очувања здравља, ради очувања виталних капацитета и спречавања деловања препознатих ризика по здравље. Реализују се на примарном нивоу у оквиру превентивне здравствене заштите и у мањем обиму у болничкој здравственој заштити у вези стања трудноће, порођаја, те у здравственој заштити новорођенчади и одојчади у оквиру примарне и секундарне превенције.

Здравствене потребе оболелих и повређених процењују се у области лечења и рехабилитације на примарном, секундарном и терцијарном нивоу, а на основу очекиваног коришћења здравствене заштите и здравствених услуга, регистрованог морбидитета у примарној и болничкој заштити и на основу одређених обољења и стања од већег социјално медицинског значаја – према популационим регистрима, пријавама (заразне и друге болести) и других показатеља угрожености здравља становништва у односу на најчешће узроке смртности становништва и друго.

Врста и обим здравствених потреба процењују се у односу на достигнути ниво реализације права, нарочито у области превентивне здравствене заштите као и у оквиру коришћења, пропусне моћи здравствене делатности и утврђених мера извршења.

Услуге здравствене заштите становништву Града Сомбора пружају се у Дому здравља „др Ђорђе Лазић”, Апотеци (установе на примарном нивоу здравствене заштите),

Општој болници „др Радивој Симоновић” (секундарна здравствена заштита) и Заводу за јавно здравље (установа на више нивоа).

Дом здравља „Др Ђорђе Лазић“ Сомбор је здравствена установа на примарном нивоу здравствене заштите која пружа здравствене услуге становништву општине Сомбор. Основну улогу Дома здравља представља очување и унапређење здравља становништва и лечење корисника здравствене заштите.

У обављању здравствене делатности Дом здравља врши:

- Заштиту и унапређење здравља, спречавање и рано откривање болести, лечење, рехабилитацију болесних и повређених
- Превентивну здравствену заштиту групације становништва изложених повећаном ризику обољевања и осталих становника у складу са посебним програмом превентивне здравствене заштите
- Здравствено васпитање и саветовање за очување и унапређење здравља
- Спречавање, рано откривање и контролу малигних болести
- Спречавање, откривање и лечење болести уста и зуба
- Патронажне посете, лечење и рехабилитацију у кући
- Хитну медицинску помоћ и санитетски превоз
- Заштиту менталног здравља
- Фармацеутску делатност
- И друге послове утврђене законом

Организациона структура Дома здравља:

- Служба опште медицине града (6 пунктова)
- Служба опште медицине села (15 пунктова)
- Поливалентна патронажна служба
- Центар за превенцију

- Служба за здравствену заштиту предшколске деце
- Служба за здравствену заштиту школске деце и омладине
- Служба за здравствену заштиту жена
- Служба хитне медицинске помоћи
- Служба кућне неге и лечења
- Служба за биохемијско-хематолошку дијагностику
- Стоматолошка служба здравствене заштите деце
- Стоматолошка служба здравствене заштите одраслих
- Служба медицине рада

Изабрани лекар

Здравствено осигурана лица остварују право на здравствену заштиту посредством изабраног лекара, а који обавља здравствену заштиту у тиму са радником одговарајуће школске спреме здравствене струке.

Дужност је сваког осигураног лица, да код прве посете здравствене установе на примарном нивоу, а најкасније у року од 6 месеци од дана стицања својства осигураног лица изврши избор изабраног лекара.

Уколико осигурано лице не изврши избор изабраног лекара, има право само на пружање хитне медицинске помоћи.

У смислу Закона о здравственом осигурању и подзаконских аката донетих за спровођење наведеног Закона, изабрани лекар је:

1. доктор медицине или доктор медицине специјалиста за област опште медицине, односно специјалиста медицине рада;
2. доктор медицине специјалиста педијатрије;
3. доктор медицине специјалиста гинекологије;
4. доктор стоматологије.

Организациона структура секундарне здравствене заштите

Општа болница „Др Радивој Симоновић“ Сомбор обезбеђује секундарну здравствену заштиту на подручју Западно-бачког округа, са укупно 173213 становника и располаже са 732 постеље.

Здравствена делатност која се обавља на више нивоа

Завод за јавно здравље Сомбор припада јавно здравственим институцијама које обезбеђују здравствену заштиту од посебног интереса за друштво на територији Западно Бачког округа.

Место и улога Завода за јавно здравље су дефинисани Законом о здравственој заштити и Законом о јавном здрављу, према коме прати, истражује и проучава здравствено стање и здравствену културу становништва, стање и квалитет животне средине, узроке појаве и ширење заразних и других болести, утицаје еколошких фактора на здравље, као и на организацију, рад и развој здравствене службе и предлаже и предузима одговарајуће мере у циљу заштите и унапређења здравља.

Здравствену заштиту школске деце и омладине на територији града Сомбора пружало је 5 лекара и 6 здравствених радника

На једног лекара у служби долази у просеку 1890 школске деце.

У току године остварено је укупно 21560 посета, док је по једном детету било 0,2 превентивних и 2,0 куративних посета. Просечна оптерећеност лекара на годишњем нивоу износила је 4312 посета (мера извршења – 6300 посета годишње).

Према дефиницији Светске здравствене организације, ментално здравље не представља само одсуство менталног поремећаја већ оно обухвата стање благостања у којем свака особа остварује свој потенцијал, носи се са свакодневним стресом живота, стање у коме може продуктивно да ради и у могућности је да допринесе својој заједници.

Ментално здравље је основа способности размишљања, осећања, међусобних односа и уживања у животу. На тај начин, оно представља свеукупну психолошку, емоционалну и друштвену добробит особе и утиче на то како људи мисле, осећају и раде. Да бисмо били ментално здрави и срећни потребно је да волимо себе и да то поделимо са другима.

Неки аутори сматрају да ментално здравље укључује одговарајуће коришћење способности, очувано памћење, способност тестирања реалности, процес мишљења који одговара доби, одређени степен радозналости, опреза и маште. Здраво емоционално функционисање обухвата одговарајућу емоционалну стабилност, осећај властите важности, одређени степен подношења фрустрација, савладавање анксиозности и ношење са конфликтним емоцијама. Касна адолесценција је раздобље од 18 до 22–е године живота, представља период живота у којем започиње и траје и студентско раздобље. То је раздобље усавршавања и консолидације идентитета.

Адолесценција је изазован период, период живота у коме млади људи пролазе психичке, физичке и социјалне промене које је потребно савладати и у коме је потребно обезбедити место у свету одраслих људи. Значајан извор превладавања животних и развојних криза су вредновање себе и самопоуздање. Веровање у своје снаге и ресурсе омогућава појединцу да се жустрије бори са животним изазовима. Задовољство собом и самопоуздање важни су за психолошку добробит и оптимално функционисање, јер у нашем менталном здрављу много је нијанси од здравља до болести.

У срединама које су погођене конфликтом, у условима релативног и апсолутног сиромаштва као и опште друштвене несигурности и неизвесности, ментално здравље младих би требало да буде једна од главних преокупација друштва. У нашем друштву присутни су патријархални ставови, насилне форме понашања које се промовишу кроз различите сегменте нашег друштва, код куће, у школском окружењу, у медијским порукама односно у свим приватним и јавним сферама, па је важна и обавезујућа превенција насиља као и родна равноправност.

Најчешћи проблеми у менталном здрављу младих су:

1. Емоционалне потешкоће, као што су депресија, анксиозност, фрустрација, бес и раздражљивост. Честа појава су повишена нервоза или унутрашња узнемиреност што је праћено осећајем лупања и убрзаног рада срца, болова у доњем делу леђа, болова у мишићима, главобоље, осећаја мучнине и узнемиреног стомака, а неки имају повишена анксиозна стања, као што су стања панике. Описана су и стања негативног расположења и туге, усамљености, као и стање потпуне незаинтересованости, мањка енергије, страх и

брига око разних ствари чему је придружен осећај безвредности, а мањи проценат младих особа наводи да им се дешава да размишљају о прекидању живота.

2. Поремећаји у понашању, критичност према другима и негативан однос према околини. Из негативног односа и повишене нетрпељивости произилази отворена агресија према окружењу. Ово не представља само адолесцентни бунт и развојно очекивану појаву код групе младих него и облик понашања у коме појединац има потребу да некога повреди, да нешто поломи, разбије или да често улази у свађе. Ова вулнерабилна група младих испољава слабију адаптацију и одређене обрасце понашања, проблем у извршавању обавеза у вези са учењем и полагањем испита, а склонији су и неодговорном понашању.

3. Поремећаји исхране, као што су анорексија и булимија, као и неумерено преједање. Симптоми се јављају у облику бриге да ће се угојити или да су превише дебели што је свакако повезано са социјалним притиском да се изгледа витко, као и са чињеницом да је телесна слика у овом развојном периоду веома важна.

4. Самоповређивање и самоубиство

5. Психотични поремећаји са халуцинацијама и делузијама

6. Ризично понашање, као што су пушење цигарета, марихуане, конзумирање алкохола, дрога и седатива, насилно понашање и ризично сексуално понашање

Студенти су изложени многим додатним стресорима као што су стварање стабилнијих партнерских веза, испуњавање академских захтева, проблемима везаним за одвајање од познате социјалне средине, због чега су осетљивији на проблем прилагођавања.

Здраве навике за одржавање доброг менталног здравља развијају се током адолесценције и обухватају, између осталог и:

1. Психолошка и психотерапијска подршка;
2. Развијање вештина суочавања са стресом;
3. Развој резилијентности, оптимизма и превазилажења животних тешкоћа;
4. Здраве навике спавања;
5. Физичко вежбање;

6. Развијање вештина у ношењу са потешкоћама, у решавању проблема као и у развијању социјалних вештина;
7. Учење како се носити са емоцијама;
8. Подршка од стране родитеља, породице и друштвене заједнице

Брига о менталном здрављу обухвата две групе активности: промоцију и превенцију.

Промоција представља сваку активност која јача снагу и продуктивност. Према Светској здравственој организацији циљ промоције менталног здравља јесте оснаживање појединца, да би био у прилици да што боље управља емоцијама, да успева да проналази алтернативе ризичном понашању, као и да развије отпорност на кризне ситуације.

Превенцијом се настоје смањити ризични фактори, који могу довести до развоја тешкоћа у вези са менталним здрављем.

Болести зависности имају хроничан ток и доводе до тешких поремећаја психичког и телесног здравља младих, односно угрожавају или заустављају њихов правилан психо–физички развој. Све чешће до првог узимања дроге долази у узрасту од 11 до 13 година. Иницијалне супстанце су најчешће дуван, алкохол, канабиноиди, седативи, појединачно или у комбинацији, али то могу бити и опиоиди (посебно код девојака) и амфетамини. Укупно 64,5% становника Србије је у току свог живота пушило цигарете. Употреба илегалних дрога, бар једном у току живота, забележена је код 8% испитаника, старости од 18 до 64 године. Најчешће коришћена илегална дрога међу одраслом популацијом је канабис (марихуана и хашиш), чија је употреба, бар једном у току живота, забележена код 7,7% испитаника узраста од 18 до 64 године. У Србији је у популацији од 18 – 34 године старости, распрострањеност употребе различитих дрога нижа него у већини земаља ЕУ. Спортско клађење је други најзаступљенији вид коцкања, који је упражњавало 17,2% испитаника некада у току свог живота.

Свака супстанца која унесена у организам може да модификује једну или више функција (СЗО,1969.)

Природно или синтетичко средство које делује на нервни систем и доводи до психолошких промена Дуготрајним узимањем изазивају болести зависности (Педагошки лексикон)

Супстанце које мењају расположење, мишљење или понашање

Супстанце или смесе супстанци које делују на нервни систем и изазивају промене у понашању (Букелић, 1988.)

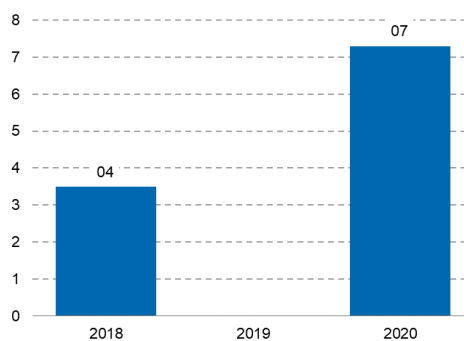
ЗАВИСНОСТ:

Зависност је психичко и физичко стање настало као резултат интеракције између живог организма и ПАС у оквиру кога постоји неодољив захтев да се настави са узимањем дроге у циљу коришћења њених психичких ефеката или избегавања непријатности које се појављују у склопу апстиненцијалног синдрома.

Младе у здравственом ризику одликују низак ниво знања и бриге о сопственом здрављу, недовољно коришћење служби здравствене заштите, незапосленост, стигма и дискриминација коју доживљавају од опште популације, рано сусретање са проблемима специфичним за одрасле, рано ступање у сексуалне односе, честа промена сексуалних партнера и коришћење алкохола, дувана и дрога. Ризик од обољевања и преношења болести у овој популацији је знатно већи у односу на општу популацију младих, те је неопходно посветити посебну пажњу креирању мера адекватних за бригу о здрављу младих у ризику.

Процент раног рађања и малолетничких трудноћа је знатно смањен, али је и даље висок проценат малолетничких трудноћа у ромским насељима. У општој популацији, 1,4% жена, старих 20 – 24 године је родило дете пре 18. године, а у ромским насељима је удео жена које су родиле пре 18. године, 38,3%.

Стопа малолетничких порођаја, 2018—2020. (на 1 000 породиља)



Од августа до октобра 2021. године у Граду и насељеним местима реализовано је истраживање које је за циљ имало да испита потребе младих. У области здравља и благостања младих издвојени су следећи резултати:

1. На питање Да ли пушиш цигарете? Потврдно одговара 35% младих, док њих 65% не пуши цигарете. Подједнак проценат је код свих узрасних категорија (15-20, 21-25, 26-30 година). У последњих 30 дана 69% младих је конзумирало алкохол. Млади узраста 15-20 година су у 73,4% случајева у последњих 30 дана конзумирали алкохол, 63,3% младих узраста 21-25 година и 69,9% младих узраста 26-30 година. Највише младих је са 16 година први пут пробало алкохол (24,70%). Просечан узраст на коме млади пробају алкохол је 15,19 година. Чак је 82% младих некада доживело искуство пијанства. 69,7% младих узраста 15-20 година су имали искуство пијанства, 87,8% младих узраста 21-25 година и 91,4% младих узраста 26-30 година.
2. У последњих 6 месеци 15% младих је посетило психијатра, психолога или психотерапеута. У последњих 6 месеци 63% младих је превентивно посетило лекара или стоматолога.
3. На питање да ли је лако доћи до психоактивних супстанци 36,7% испитаника одговара да је то веома лако, 35,3% одговара да је лако, што чини укупно 72% младих који сматрају да је лако и веома лако доћи до психоактивних супстанци. Њих 26,7% не зна, само 3 млада су се изјаснила да је тешко и 1 млада особа да је веома тешко.
4. У фокус групама се истиче неопходност неговања менталног здравља младих, разбијање табуа о менталном здрављу и слично. Оснаживање родитеља на тему менталног здравља. Млади у фокус групама истичу потребу за бављењем менталним здрављем и истичу неопходност да постоји психолошко саветовалиште за младе које ће бити бесплатно и трајати током целе године.
5. Стручњаци истичу да је потребно оснивање центра за превенцију зависности.

ПРИОРИТЕТ: ЗДРАВЉЕ И БЛАГОСТАЊЕ МЛАДИХ

Специфични циљ 1: Оснаживање младих у области здравља и благостања младих

Назив активности	Очекивани резултати	Индикатори	Носиоци/Партнери
1.1. Развијање иновативних услуга психолошког саветовања и едукације за циљне групе у заједници (нпр. <i>онлајн</i> саветовање, саветовање у заједници, путујуће саветовање, групно саветовање и слично)	Основано једно психолошко саветовалиште за младе Основано једно онлајн саветовалиште за младе Минимум 50 младих користило услуге саветовалишта	Број основаних саветовалишта Број младих који су користили услуге	Удружења Здравствене установе
1.2. Промоција бесплатних садржаја и едукација младих на тему бриге о менталном здрављу	Промовисано минимум 30 садржаја Реализовано минимум 6 едукација Информисано минимум 1000 младих Минимум 60 младих похађало едукације	Број промовисаних садржаја Број информисаних младих Број реализованих едукација Број младих који су похађали едукације	Удружења Здравствене установе
1.3. Едукације за младе са циљем јачања њиховог самопоуздања	Реализовано минимум 10 едукација Минимум 100 младих похађало едукације	Број реализованих едукација Број младих који су похађали едукације	Удружења Здравствене установе
1.4. Спровођење програма унапређења социо-емоционалних вештина младих	Реализовано минимум 5 програма Минимум 50 младих укључено у програм	Број реализованих едукација Број младих који су похађали едукације	Удружења Здравствене установе
1.5. Партнерско саветовање за младе и подршка младим родитељима	Организовано минимим пет програма партнерског саветовања Укључено најмање 50 младих	Број саветовалишта Број укључених младих	Удружења Здравствене установе

ПРИОРИТЕТ: ЗДРАВЉЕ И БЛАГОСТАЊЕ МЛАДИХ**Специфични циљ 2: Унапредити доступност и квалитет превентивних услуга у области сексуалног и репродуктивног здравља младих и болести зависности**

Назив активности	Очекивани резултати	Индикатори	Носиоци/Партнери
2.1. Едукација и саветовање на тему превенције конзумације дуванских производа	Организоване три едукације или саветовања Укључено најмање 100 младих	Број организованих саветовања или едукација Број младих који су користили услуге	Удружења Здравствене установе Црвени крст Сомбор Сомбор
2.2. Програми едукације за младе, родитеље и стручњаке у области превенције болести зависности	Организовано најмање пет програма Укључено најмање 100 младих Укључено најмање 20 родитеља Укључено најмање 10 стручањака	Број организованих програма Број укључених младих Број укључених родитеља Број укључених стручњака	Удружења Здравствене установе Црвени крст Сомбор
2.3. Едукација о сексуално одговорном понашању и превенцији полно преносивих болести	Организовано најмање 10 едукација Укључено најмање 100 младих	Број реализованих едукација Број младих који су похађали едукације	Удружења Здравствене установе Црвени крст Сомбор
2.4. Онлајн кампање у циљу информисања младих о болестима зависности и/или превенцији полно преносивих болести	Организовано минимум 3 кампање Информисано минимум 1000 младих	Број организованих кампања Број младих који су информисани путем кампања	Удружења Здравствене установе

ПРИОРИТЕТ: ЗДРАВЉЕ И БЛАГОСТАЊЕ МЛАДИХ**Специфични циљ 3: Афирмација здравих стилова живота**

Активност	Очекивани резултати	Индикатори	Носиоци/Партнери
3.1. Едукације на тему здравих стилова живота.	Реализовано минимум 10 едукација на тему здраве исхране Реализовано минимум 10 едукација на тему рекреативног бављења спортом Минимум 100 младих похађало едукације	Број реализованих едукација Број младих који су похађали едукације	Удружења Црвени крст Сомбор
3.2. Организовање активности боравка у природи за младе	Реализовано минимум 5 кампова за младе Реализоване минимум 5 пешачких тура за младе. Реализовано минимум 5 бициклических тура за младе Реализовано минимум 5 такмичења у спортском риболову. Реализовано минимум 5 Минимум 100 младих похађало активности у природи за младе	Број реализованих кампова за младе Број реализованих пешачких тура за младе Број реализованих бициклических тура за младе Број такмичења у спортском риболову Број младих који су похађали активности у природи	Удружења Црвени крст Сомбор
3.3. Обуке рекреативног клизања за младе	Реализовано минимум 10 обука за младе Учешће на обукама узело минимум 50 младих	Број реализованих обука Број младих који су похађали обуку	Удружења

3.4. Организовање волонтерског учешће младих при организовању спортских такмичења	Реализовано минимум 5 волонтерских сервиса за подршку организовања спортских такмичења Минимум 100 младих узело учешће на организацији спортских такмичења	Број волонтерских сервиса Број младих који су волонтерски учествовали у организацији спортских такмичења	Удружења Црвени крст Сомбор
3.5. Посете младих значајним спортским догађајима на територији града и на националном нивоу	Реализовано минимум 10 посета спортским такмичењима на годишњем нивоу	Број младих који су посетили спортска такмичења Број посећених спортских догађаја на годишњем нивоу	Удружења
3.6. Кампање за промоцију здравих стилова живота младих	Промовисано минимум 30 садржаја Информисано минимум 500 младих	Број промовисаних садржаја Број информисаних младих	Удружења
3.7. Едукације на тему злоупотребе суплементације код младих који се рекреативно баве спортом	Организовано минимум 10 едукација Минимум 50 младих који се рекреативно баве спортом похађали едукације	Број едукација Број младих који су похађали едукације	Удружења
3.8. Бесплатне услуге рехабилитације за младе који се рекреативно баве спортом	Организовано минимум 50 терапеутских третмана Минимум 50 младих који се рекреативно баве спортом имали приступ бесплатним терапеутским услугама	Број терапеутских третмана Број младих корисника терапеутског третмана	Удружења

III приоритет - СОЦИЈАЛНА ИНКЛУЗИЈА

Кровним правним актом, Законом о младима јасно је дефинисано да је забрањено свако прављење разлике или неједнако поступање према младима, посредно или непосредно, по било ком основу, а нарочито по основу расе, пола, националне припадности, верског убеђења, језика, друштвеног порекла, имовног стања, чланства у политичким, синдикалним и другим организацијама, психичког или физичког инвалидитета, здравственог стања, физичког изгледа, сексуалне оријентације, родног идентитета и другог стварног, односно претпостављеног личног својства.

Европска унија дефинише социјално укључивање као “процес који омогућава да они који су у ризику од сиромаштва и социјалне искључености добију могућност и средства која су потребна за пуно учешће у економском, друштвеном и културном животу и постизању животног стандарда и благостања који се сматрају нормалним у друштву у којем живе. Социјално укључивање осигурава веће учешће грађана у доношењу одлука што утиче на њихове животе и остварење основних права”.

Уколико причамо о приоритетима ЕУ свакако да је социјална инклузија и социјална заштита један од важнијих приоритета који подстиче земље да активно раде на процесу социјалне инклузије у свом друштву обезбеђујући на тај начин равноправан приступ сваком појединцу у друштву без обира на различитост коју носи са собом. Такође, сви сегменти једног друштва били они институције јавног или државног сектора морају бити спремни и у континуитету радити на социјалној инклузији јер постоји низ релевантних законских оквира који их на то обавезују.

Законодавни акти у Републици Србији који утичу на процес социјалне инклузије односе се на право на образовање и борбу против дискриминације како у друштву уопште тако и у образовном систему. Неки од њих су Устав Републике Србије, Закон о забрани дискриминације и Закон о равноправности полова али и многи други прописи који обухватају низ норми које морају да се поштују и спроводе у свакодневној образовно-васпитној и школској пракси.

Иако је појам инклузивног образовања ужи појам од социјалне инклузије, очљиво је да већина аутора која пишу о инклузији акценат ставља баш на тај сегмент социјалне инклузије. Инклузивно образовање је у нашој земљи, свакако увођењем, покренуло свест људи о значају укључивања деце и младих са сметњама у развоју не само у образовно-васпитни систем, већ и у друштво у ширем смислу. Инклузивно образовање, односно укључивање деце и младих са сметњама у образовно - васпитни систем јесте моменат када се деца и млади укључују у тек први од многих формалних система где почињу изазови у циљу остваривања једнаких права. Инклузивно образовање је и једна од највећих и најважнијих промена у образовно- васпитном систему у блиској прошлости, која и поред свих потешкоћа и отпора, представља можда најважнију реформу која доводи до буђења социјалне инклузије и укључивања деце и младих на начин прилагођен њима.

Полазећи од тога да сви као појединци можемо да урадимо много за локалну заједницу у којој живимо и још више уколико се удружимо око једног друштвеног проблема, организације цивилног друштва представљају велики ресурс за све чланове заједнице, нарочито за оне који припадају рањивим групама младих. Организације младих и за младе, како на локалном, тако и на националном нивоу дуги низ година раде у најбољем интересу младих пратећи поред законских оквира, потребе и проблеме младих, те креирајући своје програме у циљу испуњења свих потенцијала младих.

Када говоримо о процесу социјалне инклузије, поред већ поменутих законских аката који обезбеђују процес на националном нивоу, једни од најзначајнијих актера у самом процесу јесу и организације цивилног друштва, које својим радом, активностима, пројектима и програмима чине спектар најразличитијих подржавајућих фактора који доприносе остварењу социјалне инклузије у једном друштву.

Неки од ресурса који свакако доприносе стварању инклузивног окружења за младе на територији града Сомбора свакако су удружења која креирају програме за младе у циљу што већег нивоа укључености младих у друштвену заједницу, али и институције као што су Дневни боравак за децу, омладину и одрасле у Сомбору при ШОСО „Вук Караџић“, ШОСО „Вук Караџић“ и Социјално едукативно саветовалиште при Центру за социјални рад Сомбор. Ове институције заједнички пружају услуге које свакако имају позитиван утицај на инклузију деце, младих али и одраслих.

Са корисницима се у оквиру Дневног боравка за децу, омладину и одрасле ради индивидуално, на начин који одговара младој особи у складу са потешкоћом коју има, а све у циљу развијања свих индивидуалних потенцијала, тако да су у програму активности радионице са најразличитијом тематиком (спортске, кулинарске, психолошко-социјалне, едукативне и сл.).

Школске 2019/2020. године ШОСО „Вук Караџић“ Сомбор, имала је 96 ученика и 157 ученика у другим школама. Сви ученици који похађају наставу у просторијама школе, као и у другим школама су ученици са сметњама у развоју.

Социјално едукативно саветовалиште, при Центру за социјални рад Сомбор, а у оквиру Службе локалних права и услуга започело је са радом 2017 године, доношењем Правилника о пружању Социјално едукативних услуга. Сврха социјално едукативних услуга јесте помоћ појединцима и породицама ради превазилажења кризних ситуација, стицања вештина за самосталан и продуктиван живот у заједници, као и пружање дефектолошке подршке кроз индивидуалне дефектолошке третмане деци са сметњама у развоју.

Право на социјално едукативне услуге имају сви грађани који живе на територији града Сомбора (целе општине), те своју потребу исказују лично или на основу препорука надлежних институција. На основу резултата истраживања које је спроведено у циљу испитивања потреба младих на територији града Сомбора, а који се тичу укључивања младих најзначајнија запажања су следећа:

- Са тврдњом да млади из осетљивих група имају једнаке шансе као и други млади се не слаже 57,30% испитника, док се само 21,60% слаже са њом. Да се нико не бави младима из осетљивих група сматра 33,70% испитаника, њих 35,30% није сигурно, а 31% се не слаже са тврдњом да се нико не бави младима из осетљивих група. Млади се у 86,30% случајева слажу да друштво треба да предузме одређене мере како би млади из осетљивих група имали исте шансе као и други млади.
- Млади су као најосетљивије групе младих издвојили младе са сметњама у развоју (141 млада особа је означила ову категорију), младе са инвалидитетом (136), младе који су сиромашни (83), младе са психолошким/психијатријским

проблемима (63), младе без родитељског старања (58), припаднике ЛГБТИ популације (43), младе жртве насиља (42) и друге категорије које су приказане на графикону.

- У рад невладиних организација није укључено 78,70% младих, док је 21,30% укључено. У рад културно уметничких друштава није укључено 79,70% младих. 95% младих нису чланови ни једне политичке странке. У рад Црвеног крста није укључено 83,70% младих, 81% није укључено у рад ученичког или студентског парламента, 85% није укључено у неку верску заједницу, 72,30% није члан спортског клуба и 91% није члан хора или музичког ансамбла.
- Млади као најважнији разлог за неукључивање у активности које организују невладине организације наводе недостатак времена (37,70%). Надаље наводе да је то неинформисаност (23,70%) недостатак занимљивих садржаја (16,30%), незаинтересованост (7,30%), несхватање сврхе активности које спроводе невладине организације (5,30%) и то што нико од њихових пријатеља не жели да иде са њима, а не желе да иду сами (4%).

У овире овог документа јасно је дефинисано ко су циљне групе на које се односе мере и активности, као и да је Локално акциони план за младе усмерен ка младима са подручја Града Сомбора, са посебним освртом на младе из осетљивих група: млади са сметњама у развоју, млади са инвалидитетом, млади угрожени сиромаштвом, млади без родитељског старања, млади из једнородитељских породица, млади оболели од тешких и/или ретких болести, млади који живе у насељеним местима, млади која су корисници права и услуга у систему социјалне заштите, млади припадници ЛГБТИ популације, млади који су мигранти и избеглице, млади у сукобу са законом, млади жртве насиља, млади са искуством насиља, млади са поремећајима у понашању, млади из породица у којима су чланови у сукобу са законом, осуђени/на извршењу казне, као и млади која припадају различитим националним, верским, религијским и етничким мањинским групама односно заједницама. У складу са препорукама Заштитника грађана која се односе на ЛГБТИ популацију која се ослања на националне и међународне законске акте у оквиру овог приоритета издвојене су активности и мере које се односе на ЛГБТИ популацију.

ПРИОРИТЕТ: СОЦИЈАЛНА ИНКЛУЗИЈА

Специфични циљ 1: Унапредити приступачност објектима који су од значаја за младе са тешкоћама у развоју и инвалидитетом

Активности	Очекивани резултати	Индикатори	Носиоци/партнери
3.1.Обезбеђивање адекватних прилаза објектима који су од значаја за младе са моторичким потешкоћама	Адаптирано 10 прилаза објектима који су од значаја за младе са моторичким поремећајима	Број постављених прилазних рампи Број покретних прилазних рампи	Удружења Установе културе Установе здравствене и социјалне заштите Школе
3.2.Адаптација унутрашњости објеката који су од значаја за младе са потешкоћама у развоју и инвалидитетом	Адаптиране унутрашње просторије минимум 10 објеката који су од значаја за младе са потешкоћама у развоју и инвалидитетом (тоалети, стешениште, рукохвати, линије водиле за особе са оштећењем вида, број и назив просторије на Брајевом писму, звучни систем за информисање и вођење кроз институције и сл.)	Број адаптираних унутрашњих просторија објеката који су од значаја за младе са потешкоћама у развоју и инвалидитетом	Удружења Установе културе Установе здравствене и социјалне заштите Школе

Специфични циљ 2: Подизање свести и информисање младих о значају социјалне инклузије

Активности	Очекивани резултати	Индикатори	Носиоци/партнери
2.1.Едукације и информисање младих на тему недискриминације, толеранције и једнаких	Реализовано 15 активности	Број реализованих едукација за младе Број типичних младих који су учествовали у активностима	Удружења Црвени крст Сомбор Школе Факултети

могућности и права за све младе		Број младих са тешкоћама у развоју и инвалидитетом који су учествовали на активностима	
2.2..Заједничке активности квалитетног провођења слободног времена младих из осетљивих група, младих са тешкоћама у развоју и инвалидитетом и младима из опште популације	Реализовано 20 активности у циљу квалитетног провођења слободног времена	Број реализованих активности Број младих типичног развоја који су узели учешће у активностима Број младих из осетљивих група који су узели учешће у активностима Број младих са тешкоћама у развоју и инвалидитетом који су узели учешће у активностима	Удружења Црвени крст Сомбор
Специфични циљ 3: Прилагођавање садржаја активности младима из осетљивих група			
Активности	Очекивани резултати	Индикатори	Носиоци/партнери
3.1.Креирање дигиталних алата додатне подршке укључености младих из осетљивих група	Креирано минимум 10 дигиталних алата Минимум 100 младих корисника из осетљивих група	Број креираних дигиталних алата Број младих корисника дигиталних алата	Удружења Школе Црвени крст Сомбор Сомбор
3.2.Едукација и информисање стручњака који раде са младима о коришћењу дигиталних алата	Минимум 15 едукација за стручњаке који раде са младима Минимум 50 стручњака који раде са младима учесника активности	Број едукација Број стручњака који раде са младима укључених у активност	Удружења Школе Факултети Црвени крст Сомбор
3.3.Обезбеђивање прилагођених дидактичких средстава и	Обезбеђено минимум 50 дидактичких средстава и асистивних технологија	Број обезбеђених дидактичких средстава	Удружења Школе

асистивних технологија за спровођење едукативних активности	(Брајева табла и тастатура, водила за писање, мембранска тастатура Intellikeys, појачивачи звука, инфрацрвени репетитори сл.)	Број младих корисника дидактичких средстава.	
3.4. Обуке које доприносе учењу животних вештина и осамостаљивању младих са тешкоћама у развоју и инвалидитетом	Реализовано минимум 9 обука које доприносе учењу животних вештина и осамостаљивању младих са тешкоћама у развоју и инвалидитетом Минимум 20 младих са тешкоћама у развоју и инавалитетом учествовало на обукама	Број реализованих обука Број младих који су учествовали на обукама	Удружења Школе
Специфични циљ 4: Радно осопособљавање младих из осетљивих група			
Активности	Очекивани резултати	Индикатори	Носиоци/партнери
4.1. Обуке младих са тешкоћама у развоју и инвалидитетом за одређена занимања	Организовано минимум 5 курсева и обука за различита занимања (како за традиционална занимања, тако и за занимања која постају актуелна у дигиталном добу). Минимум 20 младих са потешкоћама у развоју и инвалидитетом прошло кроз обуке	Број обука Број полазника обуке	Удружења Школе Национална служба за запошљавање Факултети
4.2. Радно ангажовање младих их осетљивих група	Подстицаји за радно ангажовање 30 младих из осетљивих група	Број постицаја за радно ангажовање младих из осетивих група	Град Сомбор Национална служба за запошљавање Удружења

	<p>Расписивање конкурса за привремено повремене послове младих из осетљивих група</p> <p>Расписивање конкурса за обављање радне праксе за младе из осетљивих група.</p>	<p>Број расписаних конкурса за привремено повремене послове.</p> <p>Број конкурса за радне праксе за младе из осетљивих група.</p>	
Специфични циљ 5: Смањење насиља према ЛГБТИ особама			
Активности	Очекивани резултати	Индикатори	Носиоци/партнери
5.1. Радионице сензибилизације ЛГБТИ особа о примени концепта безбедносне културе	<p>Реализовано минимум 5 радионица</p> <p>Учешће минимум 20 младих на радионицама</p>	<p>Број реализованих радионица</p> <p>Број младих који су учештвовали на радионицама</p>	Удружења
5.2. Радионице сензибилизације младих о правима и положају ЛГБТИ особа и проблемима са којима се суочавају са фокусом на насиље	<p>Реализовано минимум 5 радионица</p> <p>Учешће минимум 20 младих на радионицама</p>	<p>Број реализованих радионица</p> <p>Број младих који су учештвовали на радионицама</p>	Удружења
5.3. Израда и дистрибуција материјала о правима и положају ЛГБТИ особа као и проблемима са којима се суочавају, са фокусом на насиље	<p>Креирано минимум 5 врста едукативног материјала</p> <p>Дистрибуирано 5 врста едукативног материјала</p>	<p>Броја креираних материјала</p> <p>Броја дистрибуираних материјала</p>	Удружења

IV приоритет - БЕЗБЕДНОСТ МЛАДИХ

У нашем граду се проблемима безбедности баве све надлежне установе :

Полицијска управа, Градска управа , основне и средње школе, Предшколска установа, Основни суд, Домови здравља, Центар за социјални рад, Сигурна кућа...Постоји и услуга СОС телефона на нивоу града. Спровode се значајне активности локалне заједнице, усмерене на јачање свести о значају безбедности. Питањима безбедности младих баве се и различита удружења грађана кроз своје пројектне активности и Црвени крст Сомбор, као национално друштво, које у овом граду интензивно ради са младима, па им пружа снажну подршку и када је у питању безбедност.

Анализом ставова и мишљења младих града Сомбора о њиховој безбедности, добијених истраживањем које је рађено у оквиру издаје Локалног акционог плана за младе у Сомбору дошло се до података да су међу младима присутне различите врсте насиља и то: електронско насиље (41,7%), вршњачко насиље (38,7%), физичко насиље (33,3%), партнерско (46,7%), економско (43,3%), као и породично насиље (45,3%). Око половине испитаника сматра физичко насиље често присутним међу младима при чему га уједно сматрају и најважнијим аспектом безбедности. Вршњачко и емоционално/психолошко насиље такође препознају као често присутно (41,3%) , док је 57 % испитаника препознало да се сексуално насиље дешава понекад. Евидентно је да се споменуто психичко вршњачко насиље ретко дешава у школи и у њиховим партнерским везама, већ у контексту интернета, на путу од куће до школе и приликом вечерњих излазака.

Из наведеног можемо закључити да је потребно радити на превенцији свих облика насиља, посебно електронског, емоционално/психолошког и вршњачког насиља. С тим у вези, потребно је да се деца од најранијег узраста уче толеранцији и поштовању, да се уведе нулта толеранција на насиље. Значајно је да едукације, усмерене на превазилажење проблема везаних за појаву насиља, буду реализоване кроз интерсекторску сарадњу, јер интерсекторска сарадња, буди и повећава поверење младих и у појединце, а још важније, у институције које тим секторима припадају.

Млади се најбезбедније осећају у породици, школи и у друштву вршњака. У погледу заштите своје безбедности највише поверења имају у породицу. Забрињавајући је податак

да скоро трећина испитаних има највише поверења у себе, јер то показује да ова трећина младих, верује да нема на кога да се ослони и да нема адекватну подршку ни најближих ни институција.

У погледу изражавања сопствених ставова и мишљења, две трећине младих осећа се безбедно када искрено и отворено изражава своје ставове. Забрињавајући је, дакле податак, да чак трећина младих сматра да није безбедно отворено износити своје ставове и мишљење.

Више од две трећине младих, мишљења су да је у нашем друштву безбедност више угрожена особама женског пола. Ово указује на присуство родне сензитивности у нашем друштву али и на потребу за појачаном едукацијом младих девојака да препознају ситуације опасности и упознају начине како да их избегну и сачувају себе од насиља.

Позитивно је то што више од две трећине младих сматра да је за квалитет њиховог живота нарочито важно да су информисани о проблемима безбедности у друштву. Исти проценат испитаних изјављује да је упознат са постојањем закона који регулишу безбедност, и да познају предвиђене механизме за заштиту младих. Ово указује на висок степен свесности младих о значају добре информисаности.

Према подацима добијеним кроз истраживање за потребе креирања Локалног акционог плана за младе у Сомбору, дошло се до података да као небезбедне локације у граду Сомбору млади препознају Железничку станицу, Шикару, Аутобуску станицу, периферију града, неосветљена места, места где се налазе мигранти и Селенчу. Потенцијално небезбедне ситуације, како млади процењују, су ноћни изласци (шетње ноћу, журке...), слободно кретање миграната по граду и могући инциденти са њима. Сходно томе уочава се потреба мапирања небезбедних локација, указивање на исте, веће присуство дежурних полицајаца на тим местима, као и боље осветљење улица и постављање семафора.

Док се 58,7% испитаника осећа безбедно у месту у коме живи, 53% њих мишљења је да у Сомбору постоји трговина људима. Било би добро да се остваре контакти полиције и младих, где би представници тог сектора едуковали младе о могућим опасностима на основу ситуација из своје праксе, указали на прекршајне и кривичне последице за различита понашања (злоупотреба ПАС, ремећење јавног реда и мира, вршњачке туче и сл.).

Из искуства рада наставника и стручних сарадника, са ученицима средњих школа, две су кључне тачке које код већине средњошколаца у Сомбору изазивају доживљај угрожености: једна је велики број миграната који повремено циркулишу улицама Сомбора а друга, вршњачко насиље, које нарочито ескалира у ситуацијама вечерњих излазака.

У близини Сомбора, налази се неколико граничних прелаза па велики број миграната, на свом путу до Европске уније, долази у Сомбор и многи се ту задржавају јер не успевају да остваре своје намере уласка у ЕУ. Дешава се повремено, да на улицама и у маркетима нашег града, становници Сомбора сретну већи број миграната него становника домаћег порекла. С обзиром да немају јасних информација (зашто су мигранти тих дана у тако великом броју, одакле стижу до када ће ту бити и сл.), развијају сопствене ставове, који се базирају на снажним емоцијама (страх, љутња...) и подстичу на нетолеранцију и непријатељски однос према мигрантима. Из дискусија са средњошколцима, може се уочити, како се овај однос генерише даље на све оне који мигрантима пруже подршку, па на оне који су у било каквом додиру са њима, па на оне који било шта лепо кажу о мигрантима.

Различити модели насилног реаговања и понашања, контаминирају и виртуелно и физичко окружење младих, тако да се насилни инциденти дешавају и када се суоче млади и исте етничке групе, који различито мисле о другим етничким групама, о историјским догађајима, о питању праведности неких ситуација које су се дешавале у односима група којима припадају, ...Такве моделе понашања, нажалост, млади уносе и у партнерске, породичне, пријатељске и све друге односе у којима се, из било које социјалне улоге, нађу.

Чињеница да је толико присутно вршњачко насиље, говори да већ постоји проблем формираних ставова у којима су неке друге вредности добиле приоритет (сила, моћ..). Изјаве које се често могу чути у дискусијама са средњошколцима и прочитати на друштвеним мрежама, а које се тичу миграната и припадника других етничких група, указују на висок степен предрасуда (посебна врста ставова, формирана уз мањак информација и знања а са снажним емоцијама). Млади имају снагу и способност промене уколико су оснажени и подстакнути на адекватан начин. Мењање ставова захтева нова и знања и директна искуства. Одрасли треба да обезбеде и информације и адекватне моделе и могућност партиципације.

Анализом извештаја о реализацији претходног ЛАП- а за младе, може се констатовати да је међу тим програмима, недовољан број оних који се тичу проблема безбедности младих, узрокованих насилним обрасцима понашања.

Препоруке:

- Да се повећа број програма који ће се директно бавити темама безбедности (појам ,‘безбедност‘ односи се овде на социјалну сферу). Такође је важно и да се што већи број културно-уметничких и информативних програма који се реализују (литерарни конкурси, фото конкурси и изложбе, аматерске представе, уметнички кампови, колоније, плесни и певачки наступи , фестивали...) баве темама превенције и решавања проблема насиља, дискриминације, нетолеранције, агресивности, мржње, деструктивности и аутодеструктивности...Из афирмативног угла, то значи да треба претежити програме који се директно или индиректно, баве темама ненасиља, пријатељства, толеранције, интеркултуралности, различитости, солидарности, проактивности, друштвене одговорности...Поред овога, и када се не баве директно питањима безбедности, многи други програми за младе, могу кроз неки свој слоган или мото под којим се одвијају да промовишу вредности ненасиља, интеркултуралности, различитости, толеранције, недискриминације, солидарности, инклузије....
- Да се места која су наведена као ,‘небезбедне локације‘ у граду Сомбору, додатно обезбеде квалитетним осветљењем и повећаним бројем службених лица, која су задужена за очување безбедности грађана.
- Да се интерсекторски реагује у свим ситуацијама вршњачког насиља.
- Да се предузимају мере против лица која, самостално или удружено, у јавном простору, позивају на насиље против било које групације ,‘различитих‘ по било ком основу.

ПРИОРИТЕТ: БЕЗБЕДНОСТ МЛАДИХ
Специфични циљ. 1: Препознавање насилног понашања као друштвено неприхватљивог

Активности	Очекивани резултати	Индикатори	Носиоци/Партнери
1.1 Едукативне активности за младе са циљем упознавања механизма поступања у правцу заштите својих и туђих права	Одржане две радионице 30 учесника	Број одржаних радионица Број учесника	Удружења грађана Институције
1.2 СОС служба- телефон	Организован рад СОС службе	Број примљених позива	Удружење грађана, Центар за социјални рад
1.3. Саветовалиште- подршка правника	Организован рад саветовалишта	Број обављених разговора правне подршке	Удружења грађана Институције
1.4. Упознавање младих са законским регулативама у свету дигиталних технологија и последицама кршења истих	Организована два информативна скупа- излагања	Број информативних скупова- излагања	Удружења грађана

ПРИОРИТЕТ: БЕЗБЕДНОСТ МЛАДИХ

Специфични циљ 2.: Оснаживање младих за адекватно реаговање у ситуацији насиља

Активности	Очекивани резултати	Индикатори	Носиоци/партнери
2.1. Кампања против конкретне врсте насиља (трговина људима, партнерско, породично, дигитално и вршњачко насиље)	Организоване четири кампање	Број организованих кампања	Удружења грађана Полицијска управа Црвени крст Сомбор Сомбор
2.2. Јавни догађаји и израда публикација у вези различитих врсте насиља	Организована два јавна догађаја Објављена публикација	Број организованих јавних догађаја Број објављених публикација усмерених на превенцију и сузбијање насиља	Удружења грађана Црвени крст Сомбор
2.3. Предавања и радионице на тему трговине људима	Организована два предавања Организоване две радионице	Број организованих предавања Број одржаних радионица усмерених на спречавање трговине људима	Удружења грађана Полицијска управа Црвени крст Сомбор
2.4. Предавања и радионице на тему породичног, партнерског и дигиталног насиља	Организоване по три радионице на сваку тему	Број предавања и радионица усмерених на превенцију и сузбијање дигиталног насиља	Удружења грађана Полицијска управа Црвени крст Сомбор
2.5. Едукације вршњачких едукатора на тему превенције вршњачког насиља	Одржане три едукације Обучено петнаест вршњачких едукатора	Број реализованих едукација и број обучених вршњачких едукатора	Удружења грађана Полицијска управа Црвени крст Сомбор
2.6. Упознавање младих са законском регулативом и међународним правним стандардима који уређују област безбедности и	Одржано по два излагања дискусије и трибине	Број реализованих излагања дискусија, трибина округлих столова	Удружења грађана Институције

подстицање дискусија на ту тему			
2.7. Едукације младих девојака о избегавању потенцијално опасних ситуација и самоодбрани	Одржане три радионице - обуке	Број одржаних радионица-обука	Удружења грађана Полицијска управа
ПРИОРИТЕТ: БЕЗБЕДНОСТ МЛАДИХ Специфични циљ 3: Унапређивање сарадње међу институцијама које раде са младима			
Активности	Очекивани резултати	Индикатори	Партнери
3.1. Организација заједничких кампања релевантних институција у вези са безбедношћу младих	Организоване три кампање Укључено десет институција	Број кампања Број институција учесница	Удружења грађана Здравствене установе Црвени крст Сомбор Полицијска управа Образовне установе
3.2. Организација међусекторских догађаја о безбедности младих и размена информација	Организован један међусекторски догађај	Број међусекторских догађаја	Удружења грађана Здравствене установе Црвени крст Сомбор Полицијска управа Образовне установе
3.3. Едукација родитеља о свим облицима насиља међу младима и могућој институционалној подршци	Одржана једна едукација, Едуковано тридесет родитеља	Број едукација Број родитеља полазника	Здравствене установе Удружења

V приоритет – ЗАПОШЉАВАЊЕ И ЗАПОШЉИВОСТ МЛАДИХ

Истраживање спроведено у оквиру пројекта „Креирајмо локални акциони план за младе“ обухватило је узорак од $N=300$ испитаника, у оквиру ког се налази 106 мушких и 194 женских испитаника. Истраживање је показало да је две трећине младих размишљало о покретању сопственог посла, док је само њих трећина упозната са могућношћу добијања субвенција/неповратних средстава за покретање сопственог бизниса.

Са друге стране млади као разлоге за немогућност проналаска посла наводе постојање веза и познанстава, корупцију, лошу усклађеност образовних профила и тржишта рада. Неки од даљих разлога су недостатак радног искуства недостатак специфичних знања и вештина и неинформисаност младих.

Као најпотребније за проналажење посла млади издвајају знања која су неопходна за обављање одређеног посла, а као најмање битно сматрају да је потребно` бити пријављен на евиденцији Националне службе за запошљавање. Од укупног броја испитаника на евиденцији националне службе за запошљавање налази се њих 54% , док се 46% не налази. Наиме, млади сматрају да су следеће ствари битне за добијање посла: диплома формалног образовања, знања и вештине које се стичу неформалним образовањем, знање да би се посао могао обављати, као претходно радно искуство.

Програми и активности које спроводи НЗС а имају за циљ унапређење запошљивости и запошљавања младих

У оквиру појединих мера активне политике запошљавања дефинисане су категорије теже запошљивих лица која се укључују у меру, а у мерама у оквиру којих нису дефинисане категорије, приоритет за укључивање имају незапослена лица из следећих категорија:

- лица без основног образовања;
- лица без завршене средње школе;
- лица старости 50 и више година;
- дугорочно незапослена лица која посао траже дуже од 12 месеци, а посебно незапослена лица која посао траже дуже од 18 месеци;
- жене, посебно дугорочно незапослене жене;

- **млади до 30 година старости, а посебно младе жене, млади без завршене средње школе, као и млади без радног искуства;**
- особе са инвалидитетом;
- Роми;
- корисници новчане социјалне помоћи;
- лица у статусу вишка запослених.

Број и врста програма које спроводи држава путем НСЗ, а који за циљ имају унапређење запошљивости и запошљавања младих

Највећи део мера које се односе на Додатно образовање и обуке намењене су лицима млађим од 30 година:

У складу са тим, додатно образовање и обуке се реализују за она подручја рада у којима постоји дефицит знања и вештина.

Додатно образовање и обука подразумева спровођење следећих мера:

Стручна пракса – подразумева стручно оспособљавање за самосталан рад у струци, за које је стечено одговарајуће образовање, ради обављања приправничког стажа, односно стицања услова за полагање стручног испита кад је то законом, односно правилником предвиђено као посебан услов за самосталан рад у струци. Намењена је незапосленим лицима без радног искуства у струци, са најмање средњим образовањем и реализује се без заснивања радног односа. Приоритет за укључивање имају незапослене особе са инвалидитетом и Роми.

Стручна пракса се реализује код послодавца који припада приватном сектору, док се највише до 40% укупно планираних учесника може ангажовати у јавном сектору, по следећим приоритетима:

- 1) на пословима здравствених радника;
- 2) на пословима социјалне заштите;
- 3) на пословима образовања и васпитања;
- 4) на пословима правосуђа.

Трајање стручне праксе утврђено је законом, односно правилником, а Национална служба за запошљавање исту финансира најдуже до 12 месеци.

Национална служба за запошљавање утврђује висину месечне новчане помоћи незапосленом лицу укљученом у стручну праксу, сразмерно укупно планираном броју учесника и расположивим средствима, у складу са прописом у области запошљавања.

Приправништво за младе са високим образовањем – подразумева стручно оспособљавање за самосталан рад у занимању за које је стечено најмање високо трогодишње или четворогодишње образовање, ради обављања приправничког стажа, односно стицања услова за полагање стручног испита кад је то законом, односно правилником предвиђено као посебан услов за рад на одређеним пословима, уз заснивање радног односа.

Намењено је незапосленим лицима до 30 година старости, без радног искуства у занимању за које је стечено образовање и просечном оценом од најмање 8,0 на завршеним студијама, као и незапосленим особама са инвалидитетом и Ромима, без обзира на године старости и просечну оцену.

Приправништво за младе са високим образовањем реализује се код послодавца који припада приватном сектору. Послодавац остварује право на накнаду трошкова месечне зараде за приправника у висини минималне зараде са припадајућим порезом и доприносима, увећане за 20%.

Трајање приправништва за младе са високим образовањем утврђено је законом, односно правилником, а Национална служба за запошљавање исто финансира најдуже до 12 месеци.

Приправништво за незапослене са средњим образовањем – подразумева стручно оспособљавање за самосталан рад у струци, за које је стечено одговарајуће образовање, ради обављања приправничког стажа, односно стицања услова за полагање стручног испита кад је то законом, односно правилником предвиђено као посебан услов за одређеним пословима, уз заснивање радног односа.

Право на укључивање имају незапослени са завршеним средњим образовањем, без радног искуства у занимању за које је стечено образовање и то:

- **млади до 30 година старости који се на евиденцији незапослених лица налазе дуже од шест месеци;**
- незапослене особе са инвалидитетом;
- Роми;
- млади у домском смештају, хранитељским породицама и старатељским породицама.

Приправништво за незапослене са средњим образовањем се реализује код послодавца који припада приватном сектору. Послодавац остварује право на накнаду трошкова месечне зараде за приправника у висини минималне зараде са припадајућим порезом и доприносима.

Трајање приправништва за незапослене са средњим образовањем утврђено је законом односно правилником, а Национална служба за запошљавање исто финансира најдуже до шест месеци.

Субвенције за запошљавање незапослених лица из категорије теже запошљивих

Субвенција за запошљавање незапослених лица из категорије теже запошљивих подразумева финансијски подстицај, у једнократном износу, послодавцима из приватног сектора, за запошљавање незапослених лица и то:

- **млади до 30 година старости** – без завршеног средњег образовања, млади у домском смештају, хранитељским породицама и старатељским породицама;
- старији од 50 година;
- Роми;
- особе са инвалидитетом;
- радно способни корисници новчане социјалне помоћи;
- незапослени који се налазе на евиденцији незапослених дуже од 12 месеци;
- жртве породичног насиља.

Висина субвенције за запошљавање незапослених лица из категорије теже запошљивих према степену развијености јединица локалне самоуправе утврђеним у складу са посебним прописом Владе износи:

- за прву групу (изнад републичког просека) и другу групу (у распону од 80% до 100% републичког просека) – 200.000,00 динара по кориснику;

Подршка самозапошљавању

Подршка самозапошљавању обухвата стручну помоћ и средства у виду субвенције за самозапошљавање.

Стручна помоћ коју може да оствари незапослени који се самозапошљава састоји се од информативних и саветодавних услуга, обуке за развој предузетништва, као и подршке у првој години пословања која се реализује кроз менторинг програм и специјалистичке обуке у НСЗ, регионалним развојним агенцијама и др.

Средства за самозапошљавање у 2021. години одобравају се незапосленом лицу у виду субвенције, у једнократном износу од 250.000,00 динара по кориснику ради оснивања радње, задруге, или другог облика предузетништва, као и за оснивање привредног друштва уколико оснивач заснива у њему радни однос.

Одобравање субвенције за самозапошљавање одређује се на основу оцене бизнис плана, а приоритет за одобравање субвенције имају незапослени који припадају следећим категоријама:

- **млади до 30 година старости;**
- вишкови запослених;
- Роми;
- особе са инвалидитетом;
- жене.

У случају самозапошљавања особа са инвалидитетом субвенција се одобрава у једнократном износу од 270.000,00 динара по кориснику, ради оснивања радње, задруге, или другог облика предузетништва, као и за оснивање привредног друштва уколико оснивач у њему заснива радни однос. Реализација се прати 12 месеци.

Подаци за Град Сомбор за период 01.01.2021.-30.09.2021.

Град Сомбор/Програми 2021	Број лица	Износ средстава/динара
Самозапошљавање НСЗ	16	4.000.000/30% млађи од 30
СЗ ЛАПСЗ суфинансирање Средства Града + НСЗ	30	7.550.000/30% млади
Субвенције за теже запошљива лица	17	3.400.000
Запошљавање теже запошљивих – ЛАПСЗ суфинансирање	16	4.300.000
Јавни радови ОСИ НСЗ	26	5.900.000
Јавни радови техничка подршка средства Града Сомбора	29	9.000.000/до 10% млађи од 30 година
Стручна пракса	22	4.700.000/све су млађи од 30 година
Приправници ВСС	6	4.450.000/све су млађи од 30 година
Укупно	162	43.300.000

ПРИОРИТЕТ: ЗАПОШЉИВОСТ И ЗАПОШЉАВАЊЕ МЛАДИХ

Специфични циљ 1.: Информисање и мотивисање младих у граду, а посебно на селу за/о могућностима запошљавања, samozapošljavanja и предузетништва младих.

Активност	Очекивани резултати	Индикатори	Носиоци/Партнери
1.1. Радионице за унапређење вештина пословне и формалне комуникације	Организовано минимум 30 радионица Минимум 300 младих учествовало у радионицама	Број одржаних радионица Број младих учесника радионица	Удружења Национална служба за запошљавање
1.2. Саветодавне услуге професионалне оријентације и каријерног вођења	Реализовано минимум 20 радионица Минимум 200 младих учествовало у радионицама Покренута минимум 2 програма професионалне оријентације/каријерног вођења Минимум 200 младих користило услуге програма	Број одржаних радионица Број младих учесника радионица Број покренутих програма Број младих који су користили услуге	Удружења Национална служба за запошљавање
1.3. Информисање и мотивисање младих о могућностима запошљавања кроз примере добре праксе	Реализовано минимум 12 догађаја на којима се младима представљају примери добре праксе На догађајима учествовало минимум 200 младих	Број реализованих догађаја Број младих који су учествовали на догађајима	Удружења Национална служба за запошљавање
1.4. Информисање младих путем онлајн алата о активностима које доприносе њиховом запошљавању и унапређењу њихове запошљивости	Креирано минимум 3 онлајн алата Минимум 300 младих информисано	Број креираних онлајн алата Број младих који су информисани	Удружења Национална служба за запошљавање

ПРИОРИТЕТ: ЗАПОШЉИВОСТ И ЗАПОШЉАВАЊЕ МЛАДИХ

Специфични циљ 2.: Јачање компетенција младих за запошљавање, samozapoшљавање и предузетништво

Активност	Очекивани резултати	Индикатори	Партнери
2.1. Обуке за писање CV-а, активно тражење посла и припрема за пословни интервју	Реализовано минимум 12 обука за младе Минимум 200 младих учествовало на обукама	Број реализованих обука Број младих који су учествовали на обукама	Удружења Национална служба за запошљавање
2.2. Обуке за покретање сопственог бизниса и креирање бизнис плана	Реализовано минимум 6 обука Минимум 100 младих учествовало на обукама	Број реализованих обука Број младих који су учествовали на обукама	Удружења Национална служба за запошљавање
2.3. Промоција примера добре праксе омладинског предузетништва	Реализовано минимум 6 догађаја на којима се промовишу примери добре праксе омладинског предузетништва Минимум 100 младих информисано о примерима добре праксе	Број реализованих догађаја Број младих који су учествовали на догађајима	Удружења Национална служба за запошљавање

2.4. Обуке за дефицитарна занимања	Реализовано минимум 12 обука за дефицитарна занимања Минимум 100 младих обучено за дефицитарна занимања	Број реализованих обука Број младих који су обучени за дефицитарна занимања	Удружења Национална служба за запошљавање
------------------------------------	--	--	--

ПРИОРИТЕТ: ЗАПОШЉИВОСТ И ЗАПОШЉАВАЊЕ МЛАДИХ**Специфични циљ 3: Подстицање младих за бављење пољопривредом**

Активност	Очекивани резултати	Индикатори	Партнери
3.1. Организација догађаја који афирмишу примере добре праксе предузетништва у области пољопривреде	Организовано минимум 3 догађаја Минимум 60 младих учествовало на догађајима	Број реализованих догађаја Број младих који су учествовали на догађајима	Удружења Национална служба за запошљавање
3.2. Обуке младих о постојећим приликама за финансирање њихових идеја у области пољопривреде	Реализовано минимум три обуке Минимум 40 младих учествовало на обукама	Број реализованих обука Број младих који су учествовали на обукама	Удружења Национална служба за запошљавање
3.3. Подршка младима да учествују на догађајима у области пољопривреде (сајмовима конференцијама, семинарима,..) у земљи и иностранству	Минимум 20 младих учествовало на догађајима у земљи и иностранству Посећено минимум 10 догађаја од стране младих из Сомбора	Број реализованих догађаја Број младих који су учествовали на догађајима Број посећених догађаја од стране младих из Сомбора	Удружења Национална служба за запошљавање

ПРИОРИТЕТ: ЗАПОШЉИВОСТ И ЗАПОШЉАВАЊЕ МЛАДИХ

Специфични циљ 4.: Подстицање итерсекторске сарадње у области запошљавања и запошљивости младих.

Активност	Очекивани резултати	Индикатори	Партнери
4.1. Организација сајмова запошљавања младих	Реализовано минимум 3 сајма запошљавања Минимум 500 младих учествовало на сајмовима	Број реализованих сајмова запошљавања Број младих који је учествовао	Удружења Национална служба за запошљавање
4.2. Организација интерсекторских састанака заинтересованих страна у области запошљавања	Реализовано минимум 5 интерсекторских састанака заинтересованих страна Минимум 20 представника заинтересованих страна	Број одржаних састанака Број учесника на састанцима	Удружења Национална служба за запошљавање

VI приоритет – КУЛТУРА, СЛОБОДНО ВРЕМЕ И ИНФОРМИСАЊЕ МЛАДИХ

Кровна организација младих у Србији (КОМС) у 2021. години спровео је истраживање на тему информисања младих које је објављено у оквиру Алтернативног извештаја о положају и потребама младих за 2021. годину. Главни резултати истраживања указали су на доминантност употребе мобилних уређаја (98%), као и лап топова (58%) за информисање о актуелностима док се у мањој мери јављају телевизијски и радио програм, штампани медији и плакати. Сличне резултате, уско фокусиране на Град Сомбор и насељена места показало је реализовано истраживање у 2021. години које је за циљ имало да испита потребе младих у циљу унапређивања садржаја и повећања укључености младих у активности.

У оквиру истраживања у области информисања издвојени су следећи најважнији налази:

- Резултати истраживања указују на то да чак 72% младих није информисано о садржајима за младе који се организују у Сомбору.
- Спроведено истраживање указује на то да се млади доминантно информишу путем интернета (79,33%), укључујући и друштвене мреже (61%). Следећи важан извор информисања у кругу младих представљају вршњаци (48%) док се као нерелевантни извори издвајају као флајери, радио, плакати, штампа и телевизијски програм.
- Велики проценат младих (83%) сматра да им се не посвећује довољна пажња у локалним медијима.
- Важан резултат истраживања истиче да младима најчешће недостају информације у области запошљавања (44,67%) и права младих (44,67%). Додатно, недостатак информација препознаје се и у области путовања за младе (37,67%), стручном усавршавању (37,33%), здравство (29,33%), наука (29%), образовање (27,33%) и култури (24%).

Главне препоруке које су произашле из спроведеног истраживања су следеће:

- Потребно је оформити једно специфично место не којем ће се све актуелности и активности за младе на територији града Сомбора у виду профила на друштвеним мрежама или другим интернет порталима.
- У односу на резултате истраживања препознајемо потребу да се информације за младе пласирају путем интернета, укључујући и друштвене мреже. Неопходно је креирати интернет кампање, подстицати онлајн огласе, фокусирати се на интернет презентације.
- Уско таргетирати и фокусирати се на теме које су предмет интересовања младих. Потенцијално оформити и сајтове или налоге за младе који се специфично баве одређеним врстама активности.
- Усмерити се на повећање видљивости младих у медијима, на начин да представљамо активизам младих, добре примере и предлоге учешћа младих у локалној заједници. Промоцију спроводити уз употребу интернета и различитих друштвених мрежа.
- Припремити и оформити једно обједињено место у виду сајта или платформе које фокус ставља на ментално здравље младих, као и на квалитет провођења слободног времена.

За потребе израде Стратегије развоја културе града Сомбора 2020 – 2025 Градска управа града Сомбора је формирала Радну групу. Израда стратешког документа подразумевала је отворени, јавни и партиципативни процес у коме су сви актери у култури, као и грађани и грађанке Сомбора и насељених места позвани да дају своје мишљење и сугестије. У ту сврху реализовано је анкетно истраживање грађана Сомбора, анкетно истраживање запослених у установама културе, фокус групе и интервјуи са кључним актерима културног живота и развоја града. За потребу спровођења интервјуа и фокус група са представницима градске управе, установа културе, цивилног и приватног сектора у култури креирани су специјализовани полуструктурисани упитници.

Овом Стратегијом је дефинисано пет приоритета у области културе: *1. Подстицање повезивања институција културе на свим нивоима; 2. Унапређење и модернизација установа културе; 3. Очување културног наслеђа; 4. Унапређење финансирања културе; 5. Развој културних садржаја и активности.* Након усвајања Стратегије, донети су и акциони

планови за поједине области, па тако и *Акциони план за области: млади, нво, култура, спорт, медији и односи са јавношћу* где је у оквиру приоритета *Развој културних садржаја и активности* предвиђено спровођење истраживања о културним потребама и навикама грађана Сомбора, као и креирање Стратегије развоја културе.

Млади су значајна публика свих културних програма, али се често занемарују њихова улога у културном стваралаштву и продукцији. Промоција културних догађаја је неопходан део ширења публике. Међутим, како би дала значајне резултате неопходно је да буде усаглашена са потребама циљане популације. Сходно томе, неопходно је да се млади укључе у процес организације и реализације догађаја. Својом креативношћу ће млади обогатити промотивне активности културних догађаја тако што ће учествовати у креирању визуала, односно препознатљивости манифестација (логои, видео клипови, цинглови), као и у самој реализацији. Активност укључивања младих у реализацију догађаја подразумева уску сарадњу са организаторима значајних манифестација. Ова активност још више долази до изражаја ако се има у виду да више од трећине младих сматра да уопште не постоје програми за њих.

Резултате истраживања у 2021. години, урађени за потребе израде Локалног акционог плана за младе, као и сет препорука које су произашле из истраживања указују на следећа запажања:

- Млади означавају да највећи део слободног времена најчешће проводе са пријатељима и породицом. Око трећина младих своје слободно време проводи тако што користи мобилни телефон и иде на кафу или излази са својим пријатељима. У слободно време у природи борави 27% младих, четвртина је физички активна, 21% чита и 14% проводи на компјутеру. Највише су заинтересовани за посете биоскопу, концертима и посету историјски и културно значајном месту .
- Сматрају да за квалитетно провођење слободног времена не треба доста новца, наспрам 33,7 (трећине) која сматра да треба доста новца. Млади сматрају да умеју сами себи да организују слободно време и да им је за квалитетно слободно време потребно само добра воља .

- Млади у насељеним местима у већем проценту сматрају да немају садржаје за квалитетно провођење слободног времена, као и могућност неформалног образовања и сматрају да је неопходно организовати одређене активности у њиховом окружењу као бесплатне садржаје и да се те одређене активности не могу реализовати у граду.
- Изразили су велико интересовање за радионице и семинаре психолошке и педагошке теме, те теме везане за предузетништво, теме везане за запошљавање, демократију и људска права, екологију, развој заједнице, здравље и безбедност младих и толеранција.

ПРИОРИТЕТ: СЛОБОДНО ВРЕМЕ И ИНФОРМИСАЊЕ МЛАДИХ**Специфични циљ 1: Унапредити ниво информисаности и укључености младих у реализацију активности**

Активност	Очекивани резултати	Индикатори	Носиоци/Партнери
1.1. Креирање и одржавање профила на друштвеним мрежама за потребе информисања младих о догађајима за младе	Креиран 1 профил на друштвеним мрежама. Постављено минимум 100 објава са информацијама о догађајима предвиђеним за младе	Број креираних профила Број постављених објава	Град Сомбор Медији Установе културе Образовне институције Удружења
1.2. Креирање посебног медијског простора у локалним медијима намењеног младима	Креиран посебан део за садржаје намењене младима у мин. 1 локалним медијима	Број локалних медија са одвојеним сегментом намењеним за младе	Град Сомбор Медији Установе културе Образовне институције Удружења
1.3. Креирање изазова хуманитарног карактера на друштвеним	Реализовано мин. 3 онлајн кампање за информисање младих	Број реализованих кампања	Град Сомбор Медији Установе културе Образовне институције Удружења

мрежама са циљем већег обухвата младих при информисању младих о дешавањима	Информисано минимум 2000 младих	Број младих која су информисана путем кампања	
1.4. Креирање интернет видео материјала намењених информисању младих	Креирана мин. 3 видео материјала са релевантним темама Информисано мин. 1000 младих путем видео материјала	Број креираних видео материјала Број младих који су информисани	Град Сомбор Медији Установе културе Образовне институције Удружења
1.5. Информисање младих о могућностима волонтирања и учешћа у хуманитарним акцијама путем друштвених мрежа	Објављено мин. 50 објава са позивањем младих да се укључе у хуманитарне догађаје Укључено мин. 100 младих у хуманитарне догађаје	Број објава са позивањем младих. Број младих укључених у хуманитарне догађаје	Град Сомбор Медији Установе културе Образовне институције Удружења

ПРИОРИТЕТ: СЛОБОДНО ВРЕМЕ И ИНФОРМИСАЊЕ МЛАДИХ

Специфични циљ 2: Унапређење програма за младе у области културе и укључивање младих у процес организације и реализације истих

Активност	Очекивани резултати	Индикатори	Партнери
2.1.Укључивање младих у процес организације и реализације културних догађаја	Минимум 10 културних догађаја у којима су млади учествовали у реализацији и организацији Минимум 50 младих који су учествовали у реализацији и организацији	Број културних догађаја у којима су млади учествовали у реализацији и организацији Број младих који су учествовали у реализацији и организацији	Установе културе Удружења
2.2.Увођење културног пасоша за омладинску публику	Успостављен систем „Пасош културе за младе“ Издато 500 пасоша Награђено 400 младих бесплатним улазницам 300 младих посетило установе културе захваљујући „Пасошу културе за младе“	Број посета установама Број издатих „пасоша“ Број попуњених „пасоша“ Број додељених бесплатних улазница	Установе културе СЦ „Соко“ Удружења грађана
2.3.Повећање доступности културних садржаја младима (матине програми)	Реализовано минимум 24 културна садржаја Минимум 200 младих који су посетили културнесадржаје	Број културних садржаја Број младих који су посетили културне садржаје	Установе културе Удружења грађана
2.4.Музички догађаји за младе(концерти, фестивали и сл.)	Реализовано минимум 24 музичка догађаја за младе Минимум 2000 младих посетило музичке догађаје	Број одржаних музичких догађаја Број младих који су посетили музички догађај	Музичка школа КЦ „Лаза Костић“ Удружења грађана

	Минимум 100 младих наступало на музичким догађајима	Број младих који су учествовали у музичком догађају	
2.5. Радионице за младе из области културног стваралаштва (глума, музика, књижевност...)	Реализовано минимум 20 уметничких радионица Минимум 200 младих учествовало у радионицама	Број реализованих радионица Број младих који су учествовали у радионицама	Установе културе Удружења грађана
2.6. Позоришне представе за младе	Минимум 10 извођења професионалних позоришних представа за младе Минимум извођења 6 аматерских позоришних представа за младе Минимум 3 извођења аматерских позоришних представа у којима учествују деца	Број извођења професионалних позоришних представа за младе Број извођења аматерских позоришних представа за младе Број извођења аматерских позоришних представа у којима учествују млади Број гледалаца представа Број младих који су глумили у представама	Народно позориште Удружења грађана

VII приоритет – ЕКОЛОГИЈА

Када је реч о документима на локалном нивоу, као релевантан за тему препознајемо документ под називом „Локални план управљања отпадом на територији Града Сомбора за период до 2021. (ревизија), са перспективом до 2028. године“. Претходно наведени документ који нуди информације када је реч о садашњем стању поводом управљања отпадом, као и начине како ће се у будућности организовати и решавати питање управљања свим врстама отпада на локалном нивоу. У поменутом документу, а у оквиру акционог плана као неке од активности наводе се: Развијање свести о неопходности заштите животне средине; Имплементација програма за развијање свести јавности о одвојеном сакупљању и рециклажи; Промовисање могућности компостирања, те стога сматрамо да су активности планиране у оквиру пројекта дефинисане у складу са потребама. Отпад за који се визуелним прегледом не може утврдити карактер и категорија, односно његова својства, неће се примати на депонију. За одлагање индустријског и отпада сумњивих својстава, запослени на депонији су у обавези да од доносиоца захтевају извештај о карактеру и категорији.

Када је реч о третману отпада постоји неколико начина на који се исти третира: постоји пракса коришћења мрежастих контејнера за одлагање лименки, одређена правна лица имају специјалне контејнере намењене за најлон, у самом граду су на великом броју локација постављена звона за одлагање стаклене амбалаже, док власници локала користе посебне пластичне канте за одлагање стаклене амбалаже, јер је за њих коришћење претходно поменутих звона није изводљиво.

Одлагање отпада на депонију „РАНЧЕВО“ - физичка и правна лица могу отпад настао у домаћинствима или из делатности, сопственим превозом, транспортовати на депонију „Ранчево“. За све количине веће од 2 м³ услуга одлагања се наплаћују по званичном ценовнику ЈКП. Отпад за који се визуелним прегледом не може утврдити карактер и категорија, односно његова својства, неће се примати на депонију. За одлагање индустријског и отпада сумњивих својстава, запослени на депонији су у обавези да од доносиоца захтевају извештај о карактеру и категорији. У току године непрописне (дивље) депоније константно ничу, али се блаовремено врши и њихова санација. Одељење за пољопривреду и заштиту животне средине у протеклим годинама 2017-2020 је спроводило

уклањање дивљих депонија са државног пољопривредног земљишта у сарадњи са ПС за пољопривреду који је суфинансирао реализацију активности,

У Сомбору постоји и пракса организовања „Месеца чистоће“, када грађани у току одређеног месеца, а у складу са претходно утврђеним распоредом могу да одложе на јавну површину кабасти, биоразградиви, баштенски и мање количине грађевинског отпада из својих домаћинстава. Према утврђеном распореду акцију спроводи ЈКП „Чистоћа“ у сарадњи са Градом Сомбором. Месец чистоће спроводи се сваке године, акцијом су покривене све улице у граду, а акција је за грађане бесплатна. Финансира се из градског буџета. Месец чистоће на селима, могао би се звати и година чистоће, с обзиром да се спроводи током целе године. Мештани села сваке недеље добијају од 1 до 4 контејнера запремине 5 метара кубних намењених за кабасти и грађевински отпад. За мештане села, ова акција је бесплатна, и такође се финансира из градског буџета.

Рециклажни центар у Сомбору пуштен је у рад 28. јуна 2012. године и представља истински корак у унапређењу управљања отпадом у граду Сомбору. У РЦ се не врши прерада већ селекција, односно, разврставање различитих врста отпада и његово паковање. Грађани на добровољној бази раздвајају отпад. Капацитет постројења је 9 тона отпада дневно. У сомборском Рециклажном центру се откупљује ПЕТ амбалажа, пластичне гајбе, пластичне столице, бурад, фолија, папир, картон, стакло и тетрапак. Годишње се у просеку на рециклажу упуту око 550 тона секундарних сировина. Због уништавања посуда намењених за пет амбалажу, као и нелегалног пражњења ових посуда, већи део посуда који се налазио на јавним површинама је повучен, односно премештен на адекватније локације, као што су дворишта зграда и слично, а део посуда је додат већ постојећим у сеоским месним заједницама.

Град Сомбор и ЈКП Чистоћа захваљујући регионалном пројекту „Управљање стакленом амбалажом на Западном Балкану“ добили су могућност да се повећа степен заштите своје животне средине, тако што ће стаклену амбалажу одвајати за рециклажу. Неки од битних пријеката су: пројекат „Уклањање и транспорт отпада са дивље депоније – парцела бр. 4084 к.о. Чонопља, на путу Чонопља-Светозар Милетић“, Санација и ремедијација кафилерије ДПП „Протеинка“ у Сомбору, Пројекат пошумљавања на кат.парц. 827 у К.О. Светозар Милетић.

Неки од релеватних актера у области заштите животне средине и управљањем отпада:

- ЈКП Чистоћа који укључује Рециклажни центар
- Припадници приватног сектора који откупљује сировине од приватних лица са ограничењем да им није дозвољено да то обављају на јавној површини
- Фирме које се баве откупом електричног отпада
- Фирма ПАНОС која врши откуп гума
- Покрет Горана Сомбор
- Хуманизација
- Градска депонија комуналног и неопасног отпада „Ранчево“ је једина званична депонија на територији Града Сомбора и на овом месту се одлаже сав отпад који се сакупи из домаћинстава и привредних субјеката из Сомбора и насељених места, јавних површина и санираних дивљих депонија.
- Папир сервис Сомбор
- Метфер
- Картон Сомбор
- Апос – Апатина

У Средњој школи Свети Сава постоји образовни профил Техничар за заштиту животне средине,

Уназад неколико година Град је спроводио едукације ученика основних школа на тему рециклаже са Амбасадорима одрживог развоја и животне средине, исто тако је и ЈКП Чистоћа Сомбор спроводила едукације на тему рециклирања, ове године у склопу обележавања Европске зелене недеље, одржана је панел дискусија под називом „Животна средина и ми“ у организацији Града Сомбора.

Резултати обављеног истраживања

Упознатост са постојањем рециклажног центра и специјалних контејнера и заинтересованост за едукације

		Фреквенција	Процент
Да ли знаш да у Сомбору постоји рециклажни центар?	Да	210	70,0%
	Не	90	30,0%
Да ли су упознат/а са локацијама на којима су постављени контејнери за одлагање одређене врсте отпада (пластике, стакла, итд.) у Сомбору?	Да	255	85,0%
	Не	45	15,0%
Да ли си заинтересован/на за едукације на тему креативних начина за одлагање отпада/рециклажу?	Да	165	55,0%
	Не	135	45,0%

Са постојањем рециклажног центра упознато је 70% младих. Са локацијама на којима су постављени контејнери за одлагање одређене врсте отпада (пластике, стакла и сл.) упознато је 85% младих. За едукације о креативним начинима одлагања отпада и рециклаже заинтересовано је 55% младих, док њих 45% истиче да није заинтересовано.

Еколошке навике младих



Од еколошких навика млади се највише придржавају контроле потрошње воде (51,3%) и контроле потрошње електричне енергије (48,3%). Око трећина младих користи виšekратну амбалажу и не користи пластичне кесе. 27% младих изјављује да рециклира и 26% младих сортира смеће. Свака четврта млада особа избегава вожњу аутомобилом и свака пета млада особа користи еколошке производе. 13% младих се не придржава ни једне од еколошких навика.

ПРИОРИТЕТ: ЕКОЛОГИЈА**Специфични циљ 1.: Подизање свести младих о значају очувања животне средине**

Активност	Очекивани резултати	Индикатори	Носиоци/Партнери
1.1. Креирање и организовање различитих видова образовних активности у области екологије	Организовано најмање 10 образовних активности за најмање 100 младих	Број образовних активности Број укључених младих	Удружења грађана Школе и факултети ЈКП
1.2. Организовање сајмова заштите животне средине	Организовање 1 сајма посвећеног заштити животне средине за најмање 200 младих	Број организованих сајмова Број учесника који су млади	Удружења грађана Школе и факултети ЈКП
1.3. Организовање програма вршњачке едукације о заштити животне средине и одрживом развоју	Организовање бар 2 програма вршњачке едукације за 20 вршњачких едукатора	Број програма вршњачке едукације Број вршњачких едукатора	Удружења грађана Црвени крст Сомбор ЈКП
1.4. Упознавање младих са актерима и документима у области екологије	Организовање најмање 5 посета за најмање 50 младих	Број организованих посета Број младих	Удружења грађана ЈКП
1.5. Организовање уличних акција којима се подиже свест о непоходности значаја заштите животне средине	Организовано најмање 3 уличне акције	Број уличних акција	Удружења грађана ЈКП

1.6. Организовање кампова у природи који су посвећени информативним и едукативним активностима о заштити животне средине	Организован 1 камп за најмање 20 младих	Број кампова. Број младих	Удружења грађана Црвени крст Сомбор
1.7. Онлајн и медијска кампања усмерена на подизање свести и информисање о еколошким темама	Организовано 3 онлајн и медијске кампање којима је обухваћено најмање 1000 младих особа	Број онлајн и медијских кампања. Број младих као директних и индиректних корисника.	Локални медији. Удружења грађана Школе и факултети ЈКП
1.8. Организовање акција заштите животне средине у којима учествују млади (нпр. пошумљавање, сакупљање отпада и друго).	Организовано најмање 5 акција за најмање 100 младих	Број акција Број младих	Удружења грађана ЈКП

ПРИОРИТЕТ: ЕКОЛОГИЈА

Специфични циљ 2.: Подизање капацитета организација и стручњака који раде са младима у области екологије

Активност	Очекивани резултати	Индикатори	Партнери
2.1. Подизање компетенција наставника за рад са младима у области екологије	Организовано најмање 3 едукације за 30 наставника	Број едукација. Број наставника.	Удружења грађана Школе и факултети ЈКП
2.2. Креирање и дистрибуција приручника за стручњаке који раде са младима на тему екологије	Креиран 1 приручник у тиражу од најмање 500 примерака	Број креираних приручника Тираж приручника	Удружења грађана Школе и факултети ЈКП
2.3. Укључивање младих у процес доношења одлука у вези са заштитом животне средине	Укључити најмање 20 младих у процес доношења одлука	Број младих укључених у процес доношења одлука	Удружења грађана Локална самоуправа
2.4. Организовање активности које су усмерене на развој капацитета удружења која раде у области заштите животне средине	Организовано најмање две активности које укључују најмање 10 представника из 5 удружења	Број активности. Број представника удружења Број удружења	Удружења грађана Школе и факултети ЈКП

VIII - ПРИОРИТЕТ МЕХАНИЗМИ ОДРЖИВОСТИ

Како би се обезбедила одрживост Локалног акционог плана за младе, установљен је осми приоритет који има за циљ процену ефеката примене ЛАП-а за младе као и испитивање стања и потреба у областима релевантним за побољшање положаја младих у локалној заједници. Поред наведеног, у овом приоритету побројане су активности које доприносе креирању нових и унапређењу постојећих политика и процедура у области унапређења положаја младих у локалној заједници

МЕХАНИЗМИ ОДРЖИВОСТИ			
СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 1.: Процена ефеката примене Локалног акционог плана за младе			
Активности	Очекивани резултати	Индикатори	Носиоци/Партнери
1.1. Анализа и процена ефеката реализованих активности за младе	Прикупљени подаци о реализованим активностима за младе Извршена анализа и процена ефеката реализованих активности за младе на подручју Града Сомбора Креиран минимум 1 извештај о реализованим активностима за младе	Број реализованих активности за младе Број укључених институција/удружења Број креираних извештаја	Град Сомбор Удружења
СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 2.: Испитивање стања и потреба у областима релевантним за побољшање положаја младих у локалној заједници			
Активности	Очекивани резултати	Индикатори	Носиоци/Партнери
2.1. Спровођење истраживања у појединачним областима релевантним за побољшање положаја младих у локалној заједници	Релизовано минимум 15 истраживања Креирани закључци и препоруке за унапређење положаја младих у релевантним областима	Број реализованих истраживања Број обухваћених испитаника Број укључених установа/организација	Град Сомбор Удружења

2.2. Спровођење свеобухватног истраживања за потребе креирања наредног ЈАП-а за младе	Реализовано једно свеобухватно истраживање о потребама младих на подручју Града Сомбора Креиран сет препорука за потребе израде наредног ЈАП-а за младе	Број обухваћених испитаника Број укључених установа/организација Број добијених препорука	Град Сомбор Удружења
СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 3.: Креирање нових и унапређење постојећих политика и процедура у области унапређења положаја младих у локалној заједници			
Активности	Очекивани резултати	Индикатори	Носиоци/Партнери
3.1. Креирање наредног Локалног акционог плана за младе на основу резултата истраживања	Креиран Локални акциони план за младе за период од 2025.године	Број креираних Локалних акционих планова	Град Сомбор Удружења
3.2. Праћење, анализа и унапређење локалних политика у области унапређења положаја младих	Спроведено минимум 3 анализе локалних политика у области унапређења положаја младих Унапређено минимум 3 локалне политике у сегментима релевантним за унапређење положаја младих	Број спроведених анализа Број унапређених локалних политика	Град Сомбор Удружења

Пројекција средстава потребних за реализацију активности по приоритетима

I приоритет - ОБРАЗОВАЊЕ МЛАДИХ	12.000.000 РСД
II приоритет – ЗДРАВЉЕ И БЛАГОСТАЊЕ МЛАДИХ	15.000.000 РСД
III приоритет - СОЦИЈАЛНА ИНКЛУЗИЈА	10.000.000 РСД
IV приоритет - БЕЗБЕДНОСТ МЛАДИХ	8.000.000 РСД
V приоритет – ЗАПОШЉАВАЊЕ И ЗАПОШЉИВОСТ МЛАДИХ	12.000.000 РСД
VI приоритет – КУЛТУРА, СЛОБОДНО ВРЕМЕ И ИНФОРМИСАЊЕ МЛАДИХ	9.000.000 РСД
VII приоритет - ЕКОЛОГИЈА	5.000.000 РСД
VIII приоритет - МЕХАНИЗМИ ОДРЖИВОСТИ	7.000.000 РСД